Proletari din toate țările, uniți-vă!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

Citiți în pag. 6–7:

LOCUL ACȚIUNII: COSMOSUL

- Strîmtele coridoare ale planetelor
- Cinci milioane de sori

Moda de iarnă la Moscova

ANDA BOLDUR
Ing. E. DUVALMA
ADRIANA ILIESCU
SONIA IOVAN
Prof. univ. A. PÎRVU
SILVIU PODINĂ
ION POPESCU-GOPO
ALEXANDRU STARK

Vinerea neagră a Americii

(pag. 12)

În pag. 10-a

pentru dv. cititoare!

ANUL XIX

48 (976)

29 noiembrie 1963

12 pagini, 1 leu

memento

baltica — marea neagră pe scurtătură

Din Baltica pînă în Marea Neagră prin Gibraltar sînt circa şapte mii de kilometri. Din Baltica pînă în Marea Neagră prin Volga sînt circa patru mii de kilometri. Nu s-ar putea ajunge, însă, şi la un traseu mult scurtat faţă de cele amintite mai sus? Este o întrebare la care Institutul sovietic de proiecte şi studii „Ghidroproiekt" răspunde acum cu toată certitudinea: da. Căci, după lungi şi minuţioase studii, în cadrul institutului a fost pus la punct planul unei noi căi navigabile între cele două mări prin partea europeană a U.R.S.S. Noua arteră este prevăzută pentru vase de mare tonaj, care-şi vor putea ulterior transmite încărcătura, fără transbordare, unor vase şi şlepuri mai mici.

În linii mari, traseul noii căi navigabile va începe în golful Kurşski, apoi va străbate gurile fluviului Niemen şi apele acestuia pînă la Sciara. Un canal adînc va lega Sciara de rîul Iasselda care se varsă în Pripet. De aici drumul va urma cursul Niprului pînă la Herson. Specialiştii sovietici arată că, în afară de uşurarea transportului de mărfuri şi de crearea condiţiilor pentru construirea unui lanţ de hidrocentrale, noul drum de apă va contribui într-o măsură hotărîtoare la asanarea marii regiuni mlăştinoase din Bielorusia. Pe afluienţii Pripetului vor fi amenajate cîteva lacuri de acumulare care vor feri de inundaţii întinse suprafeţe de teren din Polesia; canale şi lucrări hidraulice anume construite vor asigura evacuarea apelor de suprafaţă şi a celor freatice. Drept urmare, cîteva sute de mii de hectare de mlaştini vor putea fi utilizate pentru o agricultură intensivă. În acelaşi timp se vor deschide perspective extrem de promiţătoare şi pentru agricultura irigată din sudul Ucrainei, unde va putea fi creată o reţea densă de canale de irigaţie.

Noua cale navigabilă va face să sporească într-o măsură considerabilă fluxul de mărfuri care trece prin porturile Klaipeda şi Kaliningrad, porturi care nu îngheaţă iarna. În felul acesta navigaţia va putea fi menţinută timp de nouă-zece luni pe an şi chiar tot anul, cînd iernile nu vor fi prea aspre. Din sudul U.R.S.S. cărbunele Donbasului, minereul de fier al Krivoi-Rogului, grîul şi îngrăşămintele din Bielorusia vor putea fi transportate rapid şi ieftin spre regiunile nord-vestice iar din republicile baltice vor porni spre sudul şi centrul ţării lemnul Kareliei, materiale de construcţie, apatite, maşini şi produse ale industriei uşoare.

m. v.

chimia are cuvîntul

Rapidele progrese înregistrate de chimia sovietică permit obţinerea, într-un termen foarte scurt, a unui efect economic maxim. De pildă, dacă pentru construirea unei uzine de fibre sintetice sînt necesari trei ani, în cel de-al patrulea — care e şi primul an de producţie — toate investiţiile sînt acoperite, iar cel de-al cincilea oferă un beneficiu egal cu totalitatea cheltuielilor de construcţie. Sumele investite în construcţia unei uzine de îngrăşăminte chimice sînt în întregime acoperite în maximum doi ani!

În Uniunea Sovietică, întreprinderile de produse chimice sînt construite pe scară din ce în ce mai largă, ceea ce are ca urmare o creştere impresionantă a cadenţelor producţiei chimice. Iată şi două cifre semnificative: în ultimii ani au fost ridicate în diverse regiuni ale ţării 250 de uzine, ateliere şi diverse întreprinderi, iar producţia globală urmează să crească conform prevederilor în 1963 faţă de 1959 cu 90 la sută!

Aşadar, chimia sovietică capătă noi forţe. Economiştii au calculat că în ultimii doi ani ai septenalului şi în noul plan cincinal vor mai fi investite, în vederea dezvoltării în continuare a producţiei chimice, încă 20 miliarde de ruble! Aceasta, în afara celor 4 miliarde folosite în cursul primilor ani ai septenalului. Sînt cifre care denotă un avînt grandios al industriei chimice în U.R.S.S.

a. b.

mumio... sintetic

Acum două săptămîni am publicat în revista noastră un articol, semnat de ziarista sovietică V. Petriaevskaia, despre miraculosul balsam „mumio" ale cărui virtuţi terapeutice l-au făcut să intre de veacuri în legendele poporului tadjik. Articolul arăta de asemenea că nu de mult, mulţumită unei întîmplări fericite, în munţii din R. S. S. Tadjică a fost găsită o cantitate impresionantă de „mumio" — circa 45 de kilograme şi că în felul acesta se va putea stabili dacă, într-adevăr, misterioasa substanţă are excepţionalele calităţi atribuite de vechile legende.

Şi iată că, în ultimele zile, balsamul „mumio" a făcut din nou să se vorbească despre el. O telegramă din Duşanbe, datată 21 noiembrie, anunţă că la Institutul de chimie al Academiei de ştiinţe a R.S.S. Tadjice a fost obţinută prima cantitate de... extract de mumio.

Extractul, realizat în laboratorul de chimie a compuşilor naturali, se bazează pe mumio natural care conţine circa douăzeci de microelemente şi un număr de compuşi organici complexi.

Chimiştii din Duşanbe vor preda cantitatea de extract obţinută cercetătorilor şi practicienilor din republică spre a-l experimenta pe scară largă în laboratoare şi în clinicile medicale.

...Unde nu-i deloc exclus ca uimitorul balsam din vremi străvechi să revelezе însuşiri noi şi nebănuite.

o. r.

spălătorie cu autoservire

La demisolul unui imobil de pe strada Lenin din Moscova, se află o spălătorie originală. Munca este efectuată aci chiar de către gospodinele care îşi aduc lucrurile la spălat. La dispoziţia lor se află 20 de maşini de spălat ultra moderne, 4 storcătoare centrifuge, o uscătorie, două rulouri enorme pentru calcatul cearceafurilor, prosoapelor, feţelor de mese etc. şi, în sfîrşit, o sală unde se găsesc fiare de călcat şi mesele corespunzătoare.

Admiţînd că fiecare gospodină aduce cu ea circa patru kilograme de lenjerie, s-a calculat că timpul necesar efectuării tuturor operaţiilor este de două ore — maximum două ore şi jumătate. Ceea ce, să recunoaştem, este destul de puţin pentru a pleca acasă cu rufele nu numai spălate, ci şi uscate şi călcate. La aceasta trebuie să adăugăm că taxa care se plăteşte este extrem de redusă şi că familiile care folosesc spălătoria cu autoservire realizează importante economii, nemaitrebuind să-şi cumpere maşini de spălat.

Un detaliu suplimentar: pentru cele aproximativ trei sferturi de oră cît durează spălatul, interval în care clientele nu au ce face, o încăpere specială a fost transformată în sală de lectură.

v. d.

schimburi scala-bolsoi

După o vizită de zece zile la Moscova, Antonio Ghiringhelli, directorul general al operei Scala din Milano, Francesco Siciliani, director artistic şi Luigi Oldani, secretar general al aceleiaşi instituţii au ajuns la un acord cu conducătorii teatrului Bolşoi cu privire la schimburile care vor avea loc anul viitor între cele două celebre scene ale lumii.

După toate probabilităţile, în septembrie 1964 ansamblul de cîntăreţi, coriştі, dansatori şi instrumentişti al Scalei din Milano (în total peste 400 de persoane) va întreprinde un turneu în capitala Uniunii Sovietice. Repertoriul urmează să fie încă definitivat, dar se pare că în cadrul lui vor figura operele „Elixirul dragostei" de Donizzetti, „Bărbierul din Sevilla" de Rossini şi „Falstaff" de Verdi. În aceeaşi perioadă, teatrul Bolşoi va fi la Milano cu o serie de spectacole.

Un nou grup de balerine de la Scala vor urma un curs de perfecţionare la Moscova, în vreme ce un număr egal de cîntăreţi de operă sovietici îşi vor desăvîrşi studiile la Milano.

Deosebit de satisfăcuţi s-au declarat conducătorii Scalei de faptul că au obţinut acordul Galinei Ulanova, marea balerină sovietică, de a lucra la Scala în calitate de colaboratoare a direcţiei artistice a corpului de balet. Şi pentru a nu părăsi graţiosul teren al dansului, să menţionăm, în sfîrşit, că Maia Plisetkaia va interpreta la începutul anului viitor rolul principal din „Lacul lebedelor" la Milano.

g. n.

Cîntăreaţa sovietică T. Milaşkina, fostă „eleve" la Scala din Milano

43 minute după moarte...

La clinica nr. 5 a raionului Zavodskoi din Minsk, s-a petrecut recent o întîmplare cu totul ieşită din comun. Un pacient foarte tînăr, de numai 21 de ani, a murit. Adică inima a încetat să-i bată. În primele clipe medicii, care luptaseră zile de-a rîndul pentru a-i salva viaţa, au părut resemnaţi: făcuseră tot ce le stătuse în putinţă. Dar mai era totuşi o cale — e drept, neumblată — la care profesorul Serghei Libov n-a ezitat să recurgă, deşi nu exista nici un fel de experienţă în domeniul respectiv: folosirea aparatului numit „inimă artificială", creat de Institutul de cercetări ştiinţifice în domeniul aparaturii chirurgicale experimentale.

Aparatul a fost construit special pentru operaţiile pe cord, cînd timp de cîteva minute inima este scoasă din circuit, şi s-a dovedit un ajutor neprecuit pentru chirurgi.

De data aceasta, însă, nu era vorba de o operaţie pe cord, ci de o reanimare, la 38 de minute după moarte. Căci atîta trecuse de la moartea clinică a tînărului pacient. Deschizînd cavitatea toracică, profesorul a fixat aparatul pe inima încremenită. Era o experienţă nouă şi îndrăzneaţă, pe care întregul colectiv o urmărea cu cea mai încordată atenţie. Şi minutele au început să se scurgă — nesfîrşite, chinuitoare. Unu, doi, trei patru, cinci. În minutul al şaselea, inima, pînă atunci inertă, a început să dea slabe semne de viaţă. După care inima artificială a mai lucrat 18 minute în şir, pînă a restabilit în întregime activitatea celei adevărate, vii. S-a normalizat şi tensiunea. Aşa că, la 43 de minute după moarte, pacientul a fost readus la viaţă.

După acest experiment excepţional, intervievat de un ziarist, profesorul Libov a declarat cu modestie:

— **Nu mi-am făcut decît datoria de medic. Firesc, socotesc un succes faptul că am reuşit să reanimăm inima omului după ce aceasta încetase să bată timp de 43 de minute. Dar, sincer vorbind, altceva mă surprinde: restabilirea totală a activităţii creierului după 43 de minute de moarte clinică. Acest caz mă face să cred că de aci înainte ştiinţa medicală va trebui să caute mai activ şi mai sistematic noi scheme de reanimare a omului cu ajutorul aparatelor care înlocuiesc funcţia inimii.**

i. s.

cu tu—104 în camion

Pe la începutul acestui an trebuia transportat de la Moscova la Kiev fuzelajul unui avion Tu-104. Nu era o treabă uşoară, gigantul fiind peste puterile chiar a celor mai mari platforme de cale ferată. Totuşi a fost transportat. Cum?

Industria sovietică construieşte azi autocamioane puternice de tipul „M.A.Z.-525-S", un colos de 40 de tone. Cu o astfel de maşină a fost transportat şi fuzelajul avionului Tu-104. Un adevărat record au stabilit autocamioanele sovietice în 1961 cînd au remorcat pe străzile Moscovei blocul de granit pentru monumentul lui Karl Marx. De la gara Kiev giganticul monolit a fost încărcat pe două remorci de cîte 100 de tone, la care s-au „înhămat" cinci autocamioane grele. În spatele remorcilor au fost legate două autotractoare care trebuiau să-l frîneze pe drumul în pantă. Colosul de granit a ajuns cu bine la destinaţie în piaţa Sverdlov.

Puternicele autocamioane care se „încumetă" să transporte cu ajutorul remorcilor greutăţi ce întrec de trei şi chiar cinci ori capacitatea lor au găsit aplicare în cele mai diverse domenii ale economiei sovietice. Ele transportă cu uşurinţă macarale-turn şi cazane de abur pentru centrale termoelectrice. Constructorii le folosesc pentru transportul apartamentelor prefabricate, feroviarii încarcă în ele containere imense — adevărate vagoane fără roţi etc. Macaraua care a călătorit cu camionul de la Moscova la Vişni Volociok cîntărea 60 de tone iar cazanul de termocentrală remorcat de „I.A.Z.-210-G" era şi mai greu — 100 de tone.

a v.

I. KASGUNAS

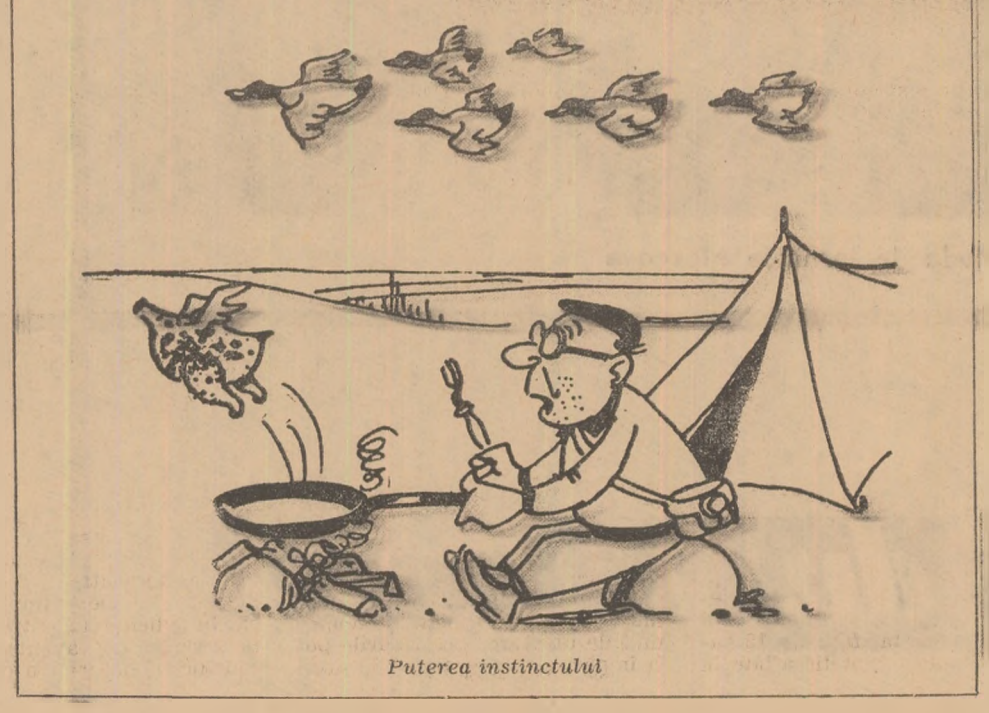

Puterea instinctului

PIETONI, MAȘINI ȘI ELECTRONICĂ

Ilf și Petrov ne-au lăsat o caracterizare a locuitorilor planetei Terra : toți sîntem pietoni. Și de cînd e lumea, pietonii se feresc de tot ceea ce nu intră în această categorie.

Marile orașe ale lumii ne apar azi și sub aspectul unei permanente necesități de a găsi un echilibru între pietoni și vehicule. Nici Moscova nu face excepție. Organizarea unei circulații cît mai perfecte este o preocupare permanentă. Oaspetele orașului sesizează acest aspect încă din prima zi cînd coboară din camera sa de hotel ca să facă cunoștință cu strada. Se trece numai pe verde (altminteri nu e posibil să traversezi din cauza marelui număr de mașini) ; la mijlocul străzilor s-au organizat refugii pentru pietonii surprinși pe drum de schimbarea semaforului ; în ultimii ani s-au construit în numeroase puncte centrale ale orașului pasaje subterane care au început să se transforme în mici centre comerciale, cu librării, automate de vînzare a ziarelor, debite de tutun și cu tonete ce oferă vara și iarna înghețată și gogoși fierbinți. Pentru a contribui la creșterea vitezei circulației mașinilor, marile artere ale Moscovei au trecut la așa zisa „cale liberă". E vorba de schimbarea culorii semaforului într-un ritm calculat la viteza de 60 de kilometri pe oră. Așa de pildă, o mașină pornită de la capătul șoselei Leningradului, poate ajunge fără nici o oprire pînă la intrarea în cunoscuta stradă Gorki. Mulțumiți sînt atît pietonii cît și conducătorii auto.

Există însă intersecții, mai ales pe marele inel al Moscovei, inelul Sadovaia, unde nu e posibilă o reglementare a circulației numai pe baza simplei automatizări a semaforului. Aici intră în funcțiune electronica.

La prima vedere — nici o deosebire. Totuși dacă urmărești atent circulația, observi că semaforul a căpătat parcă proprietatea de a... gîndi. Într-adevăr, el e în stare, pe baza unei mașini de calcul cu „memorie", a unor celule fotoelectrice și a altor instalații să socotească numărul de vehicule aflat în fața stopului, să dea drumul mașinilor în direcția în care circulația este mai intensă, să calculeze timpul care a trecut de la oprirea primei mașini la intersecție în așa fel încît să nu aștepte prea mult. Primele rezultate ale semafoarelor electronice experimentale au fost mulțumitoare și curînd ele vor fi instalate la numeroase intersecții din Moscova și Leningrad.

Într-un oraș mare, pentru ușurarea circulației, este nevoie și de o judicioasă organizare a traseelor pe care le au de străbătut camioanele. În capitala sovietică se construiește mult. Mii de autocamioane transportă zilnic spre șantiere nisip, cărămizi, prefabricate din beton armat. Alegerea drumului celui mai scurt constituie o problemă complexă a cărei rezolvare aduce nu numai economii de ordinul milioanelor, ci contribuie la evitarea supraaglomerării arterelor principale.

Cîțiva cercetători de la trustul de transporturi din Moscova și de la Centrul de calcul al Academiei de Științe a U.R.S.S. s-au gîndit să înceapă un... dialog pe teme de circulație cu o mașină electronică de calcul. Întrebarea principală era legată de găsirea printre miile de străzi a celui mai bun traseu pentru camioanele care transportă nisipul descărcat în zece puncte de vasele ce vin pe canalul Moscova-Volga spre circa 300 de construcții și întreprinderi de prefabricate. Pe baza metodelor matematice de programare și a memoriei mașinii, din numărul infinit de variante teoretice s-au ales cele mai bune. Rezultatele sînt convingătoare. Un prim tatonaj a arătat că 29 000 km = 18 500 km (?). Legile elementare ale aritmeticii nu admit așa ceva și totuși dacă pînă nu de mult autocamioanele parcurgeau aproape 30 000 km pe zi pentru a transporta nisipul necesar construcțiilor, în prezent distanța pentru aceeași cantitate s-a redus la a doua cifră din egalitatea de mai sus.

Așadar, iată o nouă și interesantă aplicare a calculului electronic. E vorba despre obținerea de economii, despre creșterea mai mult decît simțitoare a productivității muncii, despre posibilitatea unei manevrări mult mai mobile și mai largi a parcului de mașini. Totodată este vorba despre un cîștig însemnat pentru categoria universală a pietonilor care circulă în condițiile unei organizări tot mai bune a traficului urban.

Alexandru Stark

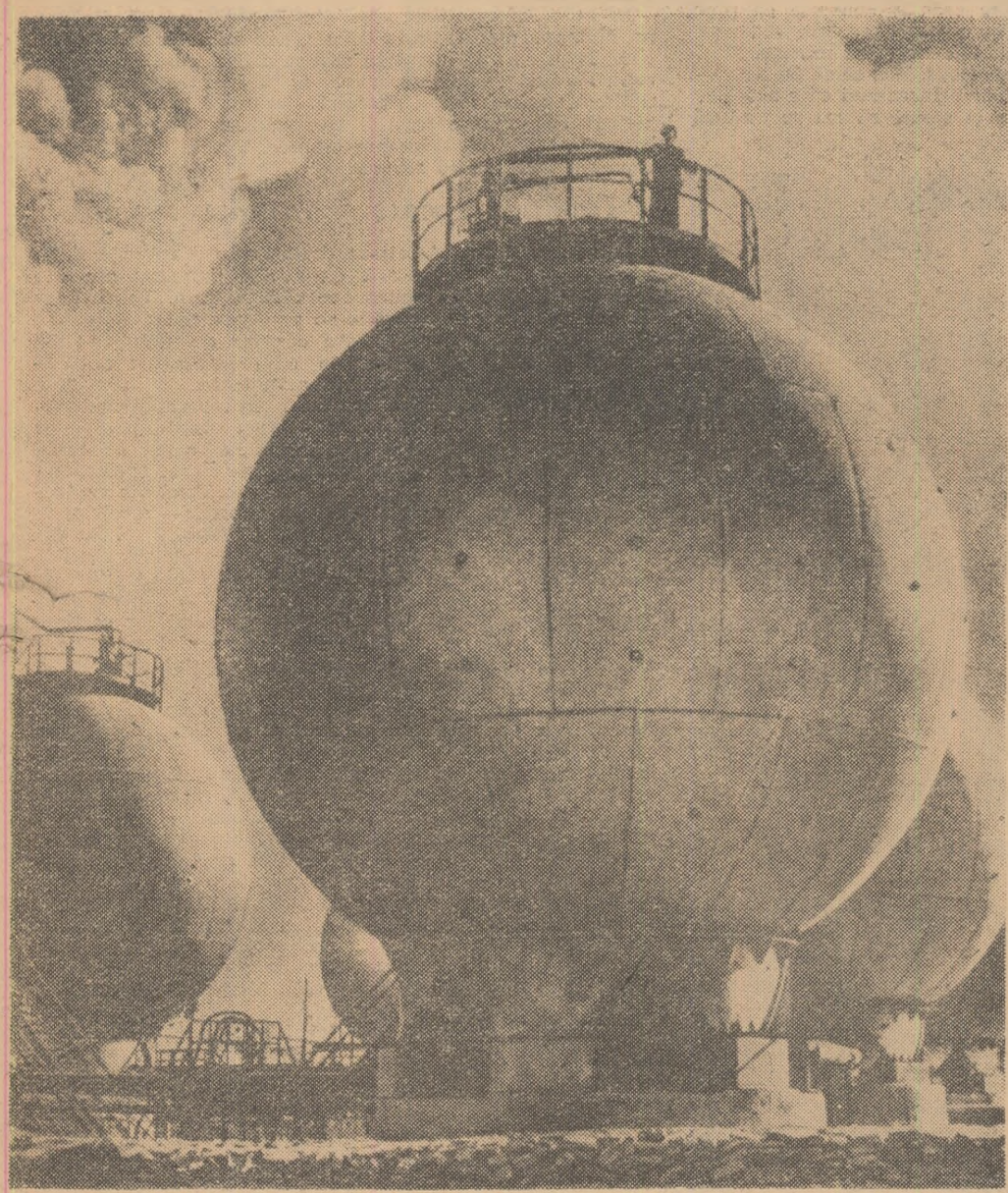

Prima etapă a fabricării cauciucului sintetic

O INDUSTRIE IN PLINĂ DEZVOLTARE

CAUCIUCUL SINTETIC

Consumul mondial de cauciuc, din ce în ce mai mare, a determinat multiple cercetări și studii nu numai pentru descoperirea de plante producătoare cultivabile la latitudini temperate, dar și pentru obținerea de produse sintetice, înlocuitoare ale cauciucului natural, produs de arbori. În urma unor cercetări asidue, savanții sovietici au reușit să descopere o serie de noi plante producătoare ale acestui prețios material : tau-sagîzul, coc-sagîzul, crim-sagîzul, guayula și vatocinicul. Cultivate actualmente în regiunile sudice ale Uniunii Sovietice pe zeci de mii de hectare, ele produc un cauciuc de calitate superioară.

S-a scurs mai bine de o jumătate de veac de cînd chimistul rus S. V. Lebedev a efectuat primele cercetări fundamentale în domeniul polimerizării hidrocarburilor dienice. Unul dintre cele mai importante merite științifice ale lui Lebedev a fost elaborarea, în 1928, a procedeului industrial de obținere a butadienei din alcool etilic, într-o singură fază. Procedeul a fost aplicat cu succes la crearea industriei cauciucului sintetic sovietic. În termene record au fost proiectate, construite și date în exploatare gigantice uzine de cauciuc sintetic și, în iulie 1932, în Uniunea Sovietică a început producția masivă a prețiosului material. Aceasta, în timp ce în țările capitaliste producția industrială de cauciuc sintetic a început mult mai tîrziu, în Germania în 1938, iar în S.U.A. în perioada 1942—1944.

În decursul primului plan cincinal, Uniunea Sovietică a dat în exploatare patru uzine de cauciuc sintetic, capacitatea acestora fiind mărită ulterior de cîteva ori. A urmat apoi intrarea în funcțiune a altor uzine. Iar în momentul de față, planul septenal a stabilit creșterea capacității de producție a cauciucului sintetic de 3,7 ori.

În felul acesta, față de 12 fabrici de cauciuc sintetic aflate în producție în 1960, cu o producție efectivă de peste 1/2 milion tone, se va ajunge în 1966 la o producție de 2 milioane tone ! Paralel cu aceasta, utilizarea gazelor de sondă în producția cauciucului sintetic, în locul alcoolului etilic folosit în trecut, va avea drept rezultat importante economii, în următorii ani.

Cea mai dificilă problemă în domeniul sintezei cauciucurilor constă în reunirea într-un singur produs a rezistenței la acțiunea benzinei și uleiurilor cu rezistența la temperatură joasă. În prezent, Uniunea Sovietică produce mai multe varietăți de cauciuc sintetic care servesc la fabricarea de articole cu bună rezistență la rece, la cald, la ulei și la benzină, ocupînd al doilea loc în lume în producția și consumul cauciucului.

Desigur, producția modernă de cauciuc sintetic cuprinde mai multe tipuri. În funcție de domeniul de utilizare, cauciucurile pot fi împărțite convențional în două grupe : cauciucuri de uz general și cauciucuri speciale. Cauciucurile de uz general sînt acelea care servesc la confecționarea anvelopelor de automobile sau de avioane, precum și a celor mai multe produse de larg consum, în timp ce cauciucurile speciale au proprietăți specifice, care le fac utilizabile în special pentru confecționarea produselor destinate lucrului în condiții în care o deosebită importanță o are o anumită proprietate a acestui material.

Deși nici unul dintre tipurile de cauciuc sintetic, cu excepția celui poliizoprenic, nu are aceleași proprietăți cu ale cauciucului natural, unele dintre ele sînt totuși apropiate. In același timp, fiecare dintre tipurile de cauciuc sintetic depășește de obicei cauciucul natural în una sau în mai multe privințe, ceea ce prezintă anumite avantaje într-un domeniu industrial dat. De exemplu, cauciucul butadien acrilonitrilic prezintă o serie de avantaje față de cauciucul natural în ce privește rezistența la ulei și la benzină ; din punctul de vedere al impermeabilității la gaze și al stabilității chimice butil-cauciucul depășește cu mult cauciucul natural ; din punctul de vedere al stabilității termice cauciucul pe bază de siliciu depășește atît cauciucul natural, cît și toate tipurile cunoscute de cauciuc sintetic.

Industria petrolieră sovietică, înzestrată cu o tehnică de extracție și prelucrare avansată, constituie o sursă importantă de materii prime putînd asigura industriei cauciucului sintetic materiile prime în cantitățile necesare și la un preț de cost redus. Uniunea Sovietică acordă o atenție deosebită diferitelor tipuri de cauciucuri sintetice și pune un puternic accent pe dezvoltarea cauciucului poliizoprenic care, în 1966, va reprezenta 25 la sută din totalul cauciucului sintetic. Obținerea noului tip de cauciuc sintetic poliizoprenic, cunoscut în Uniunea Sovietică sub denumirea de cauciuc SKI, deschide largi perspective de înlocuire completă și cu rezultate satisfăcătoare a cauciucului natural.

În prezent, industria sovietică de cauciuc sintetic construiește noi instalații necesare fabricării cauciucului poliizoprenic. Printre uzinele de cauciuc sintetic construite în ultimii ani în Uniunea Sovietică se numără și cea situată pe malul Volgăi, nu departe de centrala hidroelectrică „Lenin".

Prin totalitatea proprietăților de exploatare și tehnologice, cauciucul poliizoprenic este mai asemănător cauciucului natural decît cauciucurile sintetice de uz general. Spre deosebire de ele, cauciucul poliizoprenic dispune în vulcanizatele fără ingredient, de o rezistență la rupere mare iar în vulcanizatele cu negru de fum, SKI-ul se caracterizează printr-o frecare internă mică și o elasticitate mare fiind, prin acești indici, mult superior altor cauciucuri sintetice și foarte asemănător cauciucului natural. In același timp este neîndoielnic că lucrările întreprinse de specialiștii sovietici, privitoare la perfecționarea în continuare a proprietăților cauciucurilor poliolefinice vor duce la obținerea de polimeri cu proprietăți îmbunătățite, capabili să înlocuiască complet cauciucul natural în producția tuturor fabricatelor din cauciuc.

Dar gama cauciucurilor sintetice sovietice de tip nou este mult mai bogată decît cea menționată aici căci, în Uniunea Sovietică, există condițiile pentru ca producția de cauciuc sintetic să se dezvolte tot mai intens. Ne putem aștepta, astfel, la o lărgire considerabilă a sortimentului de cauciucuri sintetice și la apariția de noi tipuri de cauciuc, de uz atît general cît și special.

Ing. E. Duvalma
Centrul de documentare al Ministerului Industriei Petrolului și Chimiei

Operația „Cicero"

(urmare din numărul trecut)

În timp ce ambasadorul cînta, „Cicero" izbuti să fotografieze cîteva documente. Acum mergea la risc. Într-unul din materiale era vorba despre un atac aerian al aviației britanice asupra Sofiei fixat pentru 14 ianuarie 1944.

Se înserase cînd, în parcul de lîngă clădirea ambasadei, se ivi servitoarea lui mister Busk cu copilul în cărucior. Acest lucru îi bătu la ochi lui Bazna, așa încît se apropie numaidecît de ea. Făcînd impresia că vorbea cu copilul, Mara îi șopti :

— Astăzi stăpînul i-a spus soției sale că au sosit de la Londra niște agenți ai serviciului de contraspionaj. Bagă de seamă, fii cu ochii în patru !

Bazna ajunse cît putu de repede în odaia lui și strînse tot materialul compromițător. Adună banii, aparatul fotografic și filmele, le vîrî sub haina ambasadorului pe care tocmai o scuturase de praf și ascunse totul sub scară...

Fusese prevenit la timp. Se afla încă jos, cînd din cabinetul ambasadorului se auzi insistent soneria...

Sir Hughe nu era singur. Lîngă masă, tolăniți în fotolii, ședeau doi necunoscuți. Un al treilea se afla într-un colț al încăperii și studia o priză.

— De cînd lucrezi la mine ? — îl întrebă în franțuzește ambasadorul, după care, adresîndu-se oaspeților, spuse în engleză : — Sînt foarte mulțumit de el. Este un servitor extrem de conștiincios și corect.

— De trei luni, m'sieu.

Deodată unul dintre oaspeți rosti :

— Adu-ne, te rog, niște lapte.

Vorbise franțuzește. Imediat interveni, întîmplător parcă, un altul în germană :

— Și zahăr, dacă ești bun !

— M'sieu, din păcate nu cunosc limba germană. Știu pe dinafară textele cîtorva cîntece germane dar nu le înțeleg.

Zîmbind, sir Hughe repetă în franțuzește rugămintea. În glasul lui se simțea satisfacția.

A doua zi „Cicero" îi telefonă lui Meusisch.

— Vă rog, cu dl. Meusisch.

— Cine-l caută ? — întrebă un glas necunoscut de femeie.

Aici e secretara d-lui Meusisch.

— Pierre.

— Pierre ? Pierre ? Cine-i acest Pierre ? — întrebă, rîzînd, femeia. Imediat, însă, luă receptorul Meusisch.

Automobilul gonea pe pietrișul unei străzi periferice.

— Au sosit din Londra agenți ai contraspionajului.

— Atunci e grav.

— Trebuie să întrerup pentru cîtva timp munca. Percheziționează toate încăperile.

— Deci nu numai odaia dumitale ? Atunci nu-i chiar așa de grav. Mai mult ca sigur nu bănuiesc precis pe nimeni.

Apoi spionul hitlerist și agentul lui făcură schimbul obișnuit de bani și filme.

Discuția cu Meusisch îl încurajă puțin pe Bazna. Dar nici unul dintre ei nu știa că cel mai primejdios dușman, de existența căruia habar n-aveau se și afla pe urmele lui „Cicero".

O siguranță care se arde

În urma vizitei celor trei agenți ai serviciului de contraspionaj, la ambasadă fuseseră întărite măsurile de precauție. Sub directa lor supraveghere, cîțiva electricieni special veniți de la Londra lucraseră timp de mai multe zile, la instalarea unui sistem de semnalizare la casa de fier din biroul ambasadorului. Dar spionul izbuti să anihileze și această măsură, trimițînd-o ca servitoare la lady Mary, soția ambasadorului, pe drăgălașa Ezra, o rudă a lui de departe. Prin cadouri generoase și promisiunea de a o ajuta să studieze la universitate Bazna o cîștigă de partea lui.

Urmărind pe neobservate munca electricienilor, tînăra dar isteața fată stabili care din siguranțele tabloului fusese introdusă în sistemul de semnalizare. Deșurubînd în prealabil siguranța, spionul putea deconecta semnalizatorul de alarmă.

În documentele fotografiate revenea tot mai des cuvîntul „Overlord". Treptat se lămuri că era denumirea convențională a planului de debarcare în Europa. Căpeteniile hitleriste din Berlin, care, după bombardarea Sofiei, se convinseseră de autenticitatea informațiilor furnizate de spion, puneau mereu alte întrebări.

În același timp schimbul de mesaje între Londra și Ankara devenise tot mai intens. În Turcia sosiseră noi delegați militari ai Angliei. Churchill încerca să grăbească intrarea în război a Turciei. Dar Turcia se temea să devină partener activ al Angliei, deoarece socotea că Wehrmachtul mai avea încă suficiente forțe pentru a da o lovitură puternică noului adversar. De aceea reprezentanții turci susțineau în continuare că vor intra în război numai după debarcarea cu succes a aliaților în Franța.

Într-o zi de primăvară timpurie, Ezra îl înștiință pe Bazna că sir Hughe fusese, probabil, invitat undeva împreună cu familia (aflase acest lucru de la bucătar care se arătase bucuros că în ziua aceea nu trebuia să gătească).

Ezra deșurubă siguranța și se postă de pază la capătul coridorului. În acest timp „Cicero" descuie casa de fier și „servieta roșie", scoase toate materialele din ea și le duse în camera lui.

Ca să cîștige timp fotografie fără să mai monteze trepiedul, căci era un fotograf de înaltă clasă.

Documentele cuprindeau instrucțiuni strict secrete ale Foreign Office-ului referitoare la tratativele cu Turcia privind apropiata intrare în război a acesteia. La 15 februarie 1944, armata turcă urma să înceapă ofensiva în Balcani. Pînă atunci forțele aviației de bombardament și de vînătoare britanice, care fuseseră repartizate să sprijine operațiile terestre turce, trebuiau concentrate în Izmir.

...În camera lui, spionul nu mai avea decît foarte puțin timp la dispoziție. Se uită la ceas și constată că pînă în momentul cînd Ezra trebuia să conecteze sistemul de semnalizare, mai rămăseseră doar cinci minute. Deci trebuia să ajungă cît mai repede sus. Dar ce să fie asta — se întrebă el speriat. Lady Mary ? Înseamnă că e acasă.

— Ezra, du-te la bucătărie și spune să mi se aducă ceaiul.

Desen de G. Novojilov

— Da, doamnă.

Se scurgeau ultimele secunde. Imediat ce stăpîna închise ușa buduarului, Bazna dădu buzna în biroul ambasadorului... Nu îndrăznea să se uite la ceas. Cu mîinile tremurînde vîrî cheia în broască. Semnalul de alarmă ar fi putut suna dintr-o clipă în alta.

Numai după ce închise ușa casei de fier, răsuflă ușurat. Dar timpul reglementar trecuse de mult.

— Știi, Ilias, spuse Ezra, imediat ce am început să deșurubez siguranța, ea s-a ars.

Din nou fusese pe marginea prăpastiei...

În ziua aceea Bazna se întîlni cu Meusisch chiar la ambasada germană. Deodată intră în cameră consilierul Enke. Era foarte solemn. Pe un ton cît se poate de amabil îi spuse :

— Am misiunea să vă transmit că Führerul a ordonat să vi se pună la dispoziție în Germania o vilă, pentru cazul cînd ați fi silit să părăsiți Turcia. Serviciile pe care le aduceți marii Germanii sînt prețuite așa cum se cuvine !

Într-adevăr, informațiile furnizate de „Cicero" prezentau o mare valoare pentru hitleriști. În memoriile publicate după război, von Papen scria : „Telegramele britanice ajunse în mîna noastră, datorită „operației Cicero", au avut pentru noi o dublă însemnătate. Pe de o parte am fost informați despre planurile aliaților, despre divergențele dintre ei în legătură cu problemele politicii postbelice față de Germania și despre problemele discutate la Teheran. Pe de altă parte și aceasta-i un lucru extrem de important — am putut cunoaște și planurile operative ale inamicului".

Pe baza informațiilor căpătate, Papen îl vizită din nou pe Numan, amenințîndu-l cu grave represiuni în cazul cînd Turcia ar fi intrat în război. Drept care Turcia începu să tărăgăneze lucrurile. La 3 februarie delegații militari anglo-francezi părăsiră, dezamăgiți, Ankara. Ministrul de externe turc îi comunicase ambasadorului britanic : „Din considerente tehnice, Turcia nu poate începe operațiile la 15 februarie".

Domnul Spears și însoțitoarea lui

Primăvara lui 1944 intrase definitiv în drepturile ei. Se apropia paștele, sărbătorit cu multă punctualitate în cercurile diplomatice europene din Ankara. Între timp situația Germaniei hitleriste se agravase mult. Armatele sovietice înaintau. Reichul era cuprins de neliniște : din rapoartele Gestapoului reieșea că organizațiile antifasciste ilegale își intensificaseră activitatea.

Neliniștea se făcea simțită pînă și în cercurile conducătoare. Un grup de militari și de reprezentanți ai unor cercuri burghezo-moșierești punea la cale un complot. Complotiștii voiau să-l asasineze pe Hitler și să ajungă la o înțelegere cu puterile occidentale. Unul din centrele activității secrete se afla chiar în Abwehr — serviciul de spionaj și contraspionaj din armata hitleristă. Încă din 1939, generalul Hans Oster, șeful adjunct al Abwehrului, purta tratative secrete cu reprezentanți ai Angliei. În aparatul Abwehrului, ca și în filiala lui din Turcia, existau participanți la complot. Prin intermediul lor se ținea legătura secretă cu Occidentul. Și doctorul Paul Lewerkühn, conducătorul Abwehrului în Orientul apropiat și mijlociu, era implicat în complot.

Dar aceste acțiuni se soldară cu un eșec. Gestapoul descoperise documente importante ale complotiștilor în biroul lui Dohnanyi și al unui imputernicit al lui Oster dintr-o secție importantă a Abwehrului. Dohnanyi și persoanele care aveau legătură cu el fură arestate. Erau amenințați cu arestarea și doi funcționari ai filialei din Istanbul a Abwehrului. Deoarece fuseseră chemați de urgență la Berlin, fugiră amîndoi la englezi.

În dimineața zilei de 7 aprilie 1944, sir Hughe era foarte bine dispus. Binevoi chiar să-și împărtășească bucuria și valetului :

— Știi, desigur, că acum cîteva zile au fugit doi funcționari ai consulatului german din Istanbul. Iar acum a dispărut și secretara ambasadei.

La auzul acestei vești, servitorul fu cît p-aci să răstoarne paharul cu suc de portocale, pe care îl pregătise pentru ambasador. Era vorba despre blonda aceea tînără și frumoasă pe care o întîlnise nu de mult însoțită de Meusisch într-un magazin.

Cu prilejul unei întîlniri ulterioare SS-istul îi spusese, între altele, că era noua lui secretară.

Presimțirile nu-l înșelaseră pe Bazna. În seara aceleiași zile „Cicero" ședea la o masă așezată într-un ungher slab luminat al restaurantului său preferat „Ankara-Palace". Deodată privirea îi fu atrasă de o pereche care tocmai intra. O tînără femeie discuta degajat cu un bărbat care o ținea de braț. Era secretara lui Meusisch, iar însoțitorul... Spionul își duse pentru o clipă mîna la ochi, încercînd parcă să scape de o vedenie. Dar nu încăpea nici o îndoială : era chiar tînărul necunoscut care-i urmărise cu limuzina neagră. Chipul lui se întipărise bine în memoria spionului.

V. Ghilensen

(va urma)

Reînnoiți abonamentele pe anul 1964 la

„VEAC NOU"

Prețul abonamentelor:

Pe 12 luni 40 lei **Pe 6 luni 20 lei** **Pe 3 luni 10 lei**

Doi călători romîni la Taşkent

„Oraşul de piatră“

Dimineața, cînd am ieșit din aeroport, m-a învăluit dintr-o dată o lumină blîndă, aurie, și un aer călduț și dulce, ca de primăvară. Departe, în zare, se zăreau coamele ninse ale munților Cimgan. Mă aflam așadar în Uzbekistan. Era luni, prima zi a săptămînii, și aveam înaintea mea o țară despre care știam că numără peste 5 milioane de locuitori, că este denumită „țara aurului alb“ — fiind principala producătoare de bumbac din Uniunea Sovietică — că are o industrie nouă, creată în anii puterii sovietice și o cultură străveche ilustrată prin nume prestigioase: Avicena, al-Biruni, Ulugbek, Alișer Navoi. Și fiindcă știam toate acestea, venisem cale de 5 000 de kilometri să văd, să cunosc.

Un bătrîn uzbek, cu tenul smead și ochii alungiți spre tîmple, cu tibiteică, cizme moi și halat negru încins la briu, mi-a dus geamantanul pînă la taxi și a refuzat, zîmbind, moneda pe care i-o întinsesem.

— Rahmat, s-a înclinat el, cu mîna în dreptul inimii. V-am ajutat pentru că sînteți femeie.

În ochii mei politețea bătrînului dîghit întrecuse galanteria celui mai autentic mușchetar francez.

În ciuda numelui său, care înseamnă în uzbeză „oraș de piatră“, pînă în 1865 cînd Turkestanul s-a alipit la Rusia, Taşkentul nu era decît un oraș de lut, așezat pe marginea canalului Anhor. Dar ofițerii și funcționarii veniți atunci aveau să-și construiască de partea cealaltă a canalului, un oraș al lor, deosebit de cel musulman. În anii de după Revoluție, opera de reconstrucție, paralizată o clipă de atacul criminal fascist, a unit cele două jumătăți deopotrivă de prăfuite ale vechiului Taşkent, într-un oraș nou, modern, cu clădiri impunătoare pe bulevarde largi, în care azi mai dăinuie, doar ca niște insulițe din ce în ce mai mici, vechile cartiere.

În centrul orașului se înalță, — Babilon modern — hotelul „Taşkent“, despărțit de Teatrul „Alișer Navoi“, printr-o splendidă esplanadă.

Dintre cele 20 de teatre ale republicii 9 se află în capitală și, dintre toate, mai frumos este fără doar și poate cel care poartă numele marelui poet clasic uzbek. În incinta lui generos ornamentată în stil local, am asistat într-o seară, împreună cu alți 1 300 spectatori la programul festiv oferit de artiștii ruși veniți cu ocazia Decadei culturii ruse în Uzbekistan. De la balconul tapisat cu catifea grenă, am urmărit în tăcerea extatică a întregii săli dansul Maiei Plișețkaia în „Moartea lebedei“ și am văzut licărind în ochii vecinilor mei lacrimi de autentică emoție artistică. Și Boris Andreev, și Larionova, și Zinaida Kirienko, și poetul Rojdestvenski, și compozitorul Pocrass, și toți ceilalți soli ai artei ruse care s-au înfățișat fie atunci, fie în cadrul altor manifestări ale Decadei, au fost răsplătiți cu aplauze fierbinți, entuziaste. Pe mulți din ei i-am auzit mai tîrziu comentînd sensibilitatea și receptivitatea publicului uzbek, public cu o veche tradiție artistică menținută prin cîntec, dans și poezie.

A doua zi, plimbîndu-mă printr-unul din cele 16 parcuri ale orașului am întîlnit-o pe poeta Zulfia, care mi-a vorbit îndelung despre întrecerile orale pe care le făceau pe vremuri poeții anonimi (în amintirea acelor nobile competiții numite mușoisà, poeta și-a intitulat astfel ultimul ei volum) ale căror creații circulau din gură în gură. Un loc important în folclorul uzbek îl ocupau basmele și mai ales snoavele și zicătorile. Și astăzi la serbările populare, în ceaihanale și în taberele de cîmp, cîte un bătrîn sohr recită, acompaniindu-se cu dombra, o epopee înflăcărată, dacă nu se întîmplă să se întreacă între ei în glume și cimilituri cîțiva flăcăi isteți și hîtri, demni urmași ai mucalitului Nesreddin Hodja.

O țară cu o asemenea moștenire artistică nu putea să nu acorde o înaltă prețuire poeților și scriitorilor în genere. Este semnificativ că tocmai în capitala Uzbekistanului a avut loc în 1958 Congresul scriitorilor din Asia și Africa, care a marcat întărirea solidarității popoarelor de pe cele două continente în lupta lor pentru pace.

Într-o seară, acasă la Serghei Borodin (autorul romanelor istorice „Dmitri Donskoi“ și „Stele deasupra Samarkandului) am cunoscut-o pe vestita Tamara Hanum, una dintre cele mai cunoscute interprete de dansuri populare, pe care Lunacearski o supranumise „rîndunica orientului“. Tamara Hanum mi-a vorbit îndelung despre viața amară a femeii uzbece de altă dată, despre ceacivanul ancestral — un fel de sită bătoasă și aspră, din păr de cal îndărătul căreia trebuia să-și ascundă fața — despre kalîmul în schimbul căruia devenea un fel de sclavă a bărbatului, despre superstițiile și incultura în care era ținută... De aceea pentru femeile din țările Asiei Centrale supuse veacuri la rînd influenței islamului, Marea Revoluție a însemnat o dublă eliberare: eliberarea de exploatare și eliberarea de legile absurde ale adatului și șariatului.

Și Tamara Hanum mi-a povestit, cutremurîndu-se, de prietena ei Tupalion care îndrăznise să apară pe scenă fără parandja și fusese înjunghiată de un fanatic, în timp ce dansa.

Iar astăzi? Astăzi în puține țări am văzut atîtea femei culte, cu funcții de răspundere, ca în Uzbekistan. Tadjieva, directoarea Bibliotecii de Stat îmi spune că este o reacție firească față de întunericul în care au fost ținute veacuri la rînd.

— În cele peste patru decenii care s-au scurs de la Revoluție, am încercat să recuperăm timpul pierdut, îmi explică și Sabahat Azimdjanova, Directoarea Institutului de Orientalistică de pe lîngă Academia de Științe din R. S. S. Uzbeică.

Apoi începe să-mi vorbească despre activitatea sa la Institut, în timp ce, cu un sentiment de venerație întorc încet filele manuscrise ale unuia dintre cele 5 volume ale „Canonului“ lui Avicena, descoperit acum doi ani la Fergana. Această lucrare a „prințului medicinei“ — pe adevăratul său nume Abu Ali Ibn Sina —, care a trăit între anii 980 și 1037, a stat la baza medicinii occidentale a întregului Ev mediu. În dulapurile înalte, ferecate, se odihnesc și alte manuscrise de o valoare inestimabilă (există și unul scris pe hîrtie prin anul 800, cu mult înainte ca hîrtia să fi fost adusă de Arabi în Europa) și în aceasta și constă principala menire a Institutului: să descopere, să cerceteze și să publice opere valoroase ale trecutului.

N-am vorbit nimic despre imensul Combinat textil — primul din întreaga Asie Centrală, despre noul stadion cu 100 000 de locuri, despre studioul de filme „Taşkent“, despre studioul de Televiziune, despre Muzeul de Artă... Dar cîte n-ar mai fi de spus despre capitala Uzbekistanului!

Anda Boldur

Capitala aurului alb

Văzut din avion, Taşkentul, capitala R.S.S. Uzbece apare ca o imensă oază în peisajul arid înconjurător. Pe bulevardele largi ca și pe străzile mai înguste, în noile cartiere muncitorești, pretutindeni, de-o parte și de alta a străzii se înșiruie plopi, ulmi, platani, salcîmi. O veche tradiție a poporului uzbek cere ca de fiecare nou născut să fie plantat cel puțin un puiet pentru ca o dată cu copilul să crească și copacul. Sînt convins că la Taşkent sînt mult mai mulți copaci decît locuitori deși pe aceste meleaguri cu soare arzător, cu ploi extrem de rare, nu poate crește nici un fir de iarbă fără a fi udat cu grijă. Orașele, ca și oamenii au, fiecare, fizionomia lor aparte. Trăsătura cea mai izbitoare, care conferă Taşkentului farmecul său de neuitat, mi s-a părut a fi îmbinarea armonioasă a spațiilor clădite cu abundența zonelor de verdeață.

Piața „Frunze“ din Taşkent

Arhitectura orașului atrage imediat atenția vizitatorului străin prin originalitatea sa. Însușindu-și elementele valoroase ale străvechii arhitecturi uzbece care a atins o mare înflorire încă în secolul al XIV-lea sub domnia vestitului Tamerlan, constructorii Taşkentului au creat un stil arhitectonic național: portice cu coloane, galerii cu arcade, loggii a căror umbră este atît de binevenită aici, folosirea cu măiestrie a calităților tehnice și artistice ale cărămizilor, de multe ori smălțuite, a ornamentelor sculptate în piatră.

Străzile radiale se întîlnesc în piețe concepute ca ansambluri arhitecturale unitare cum este piața Teatrului, unde, dintr-o împietrită capsulă de bumbac, țîșnesc spre cerul pururi albastru jeturi strălucitoare de apă, sau piața Lenin unde monumentul lui Vladimir Ilici, înălțat pe un soclu de marmură roșie, se profilează cu mîna întinsă pe fondul Palatului guvernamental iar în fața lui se întinde o peluză verde ca un nesfîrșit covor oriental.

Orașul crește furtunos atît în întindere cît și în înălțime. Cartierul Cilanzar, unde s-au dat în folosință, pînă acum, 60 000 de apartamente, a fost înălțat în întregime în anii din urmă. Macaralele-turn ca niște neobosiți cocostîrci de oțel ridică în ciocuri panourile mari prefabricate iar blocurile se înalță văzînd cu ochii.

Dacă Uzbekistanul este principalul producător de bumbac din Uniunea Sovietică, asigurînd 68 la sută din producția de bumbac brut, Taşkentul este o adevărată capitală a „aurului alb“. Aici se fabrică în serie combine pentru cules bumbacul, „corăbiile albastre“, cum le zic cu dragoste uzbecii. Am văzut aceste „corăbii“ plutind pe mările albe ale lanurilor colhoznice de bumbac, am stat de vorbă și cu creatorii lor. Ei mi-au explicat că nu e deloc simplu să realizezi o astfel de mașină pentru că, așa cum se știe, nu toate capsulele se deschid deodată și atunci combina trebuie să le culeagă numai pe cele ajunse la maturitate și să le lase neatinse pe cele încă verzi.

Tot aici se află și o mare fabrică de mașini textile și un gigant combinat textil care produce anual 216 milioane de metri de țesături de bumbac. Ca să vizitezi toate secțiile acestui combinat, unul dintre cele mai mari din întreaga Uniune Sovietică, îți trebuie cîteva zile. Aici lucrează nu mai puțin de 16 000 de muncitori. Principala bogăție a ogoarelor republicii se metamorfozează aici în nesfîrșite valuri de pînzeturi de toate sortimentele. Secțiile de filatură și țesătorie sînt niște hale enorme, parcă fără capăt. Cînd intri la vopsitorie ai impresia că în hală s-au adunat toate florile Ferganei, cu culorile lor vii. Țesăturile care-și fac aici ultima toaletă trebuie să corespundă nu numai gusturilor femeilor uzbece, ci și celor foarte diferite ale femeilor din numeroase țări europene, asiatice și africane în care se exportă produsele combinatului. Creatorii de modele de aici caută să facă față acestei sarcini într-adevăr dificile.

Am stat de vorbă cu Marhamat Iuldașeva, Erou al Muncii Socialiste, cu Sadi Bulatova și Faina Sironova, amîndouă deputate în Sovietul Suprem al R.S.S. Uzbece, despre muncă, despre învățătură, despre grija față de nevoile oamenilor pe care o manifestă conducerea combinatului. 1 500 de muncitori au și primit titlul de cinste de fruntași ai muncii comuniste, iar alți 5 000 luptă pentru a-l cîștiga.

Setea de învățătură a căpătat proporții de masă. Pe lîngă combinat funcționează două școli ale tineretului muncitor, o școală tehnică serală, alta fără frecvență, o secție serală și una fără frecvență a Institutului textil; multe fete sînt înscrise la secția fără frecvență a Institutului pedagogic

Cursurile de ridicare a calificării sînt urmate de 3 000 de muncitori. Pe diferite trepte, în variate forme, fiecare al doilea muncitor din combinat învață.

Taşkentul nu este numai un puternic centru industrial, ci și un centru al științei și culturii. La propunerea lui Lenin a luat ființă aici prima universitate a orientului sovietic. Astăzi, în ceea ce privește numărul studenților la 10 000 de locuitori, Uzbekistanul a depășit Franța aproape de trei ori, Italia de peste trei ori, R.F Germană de patru ori, Turcia de aproape 8 ori. Numai în Institutul politehnic din Taşkent învață aproximativ tot atîția studenți cîți învață în toate Instituțiile de învățămînt superior din Iranul vecin! Numărul cercetătorilor științifici se ridică la 10 000 dintre care 220 de doctori și 2 240 de candidați în științe.

Academia de Științe a R.S.S. Uzbece are 25 de institute de cercetări. Numai în ultimii ani au fost create institutele de fizică nucleară, mecanică, geologie și studiere a zăcămintelor de petrol și gaze, chimie, Institutul pentru problemele apelor și hidrotehnică, Institutul bumbacului etc. În septembrie 1959 a fost pus în funcțiune la Taşkent primul reactor atomic din orientul sovietic.

Legenda spune că, mînat de dorința de a ajuta oamenii, Farhad a vrut să străpungă stînca pentru a elibera apele și a le trimite pe cîmpurile arse de soarele necruțător. Ceea ce n-a putut să facă eroul legendar a izbutit să facă poporul uzbek eliberat de Revoluția din Octombrie; el a înălțat mii de fabrici, a pus stăpînire pe apele rîurilor și a brăzdat stepele aride cu canale. Toate acestea întrec în măreție grandioasele construcții înălțate de Tamerlan în Samarkand sau fastuoasele palate din Buhara și Horezm.

Silviu Podină

LOCUL ACŢIUNII: COSMOS

Strîmtele coridoare ale planetelor

• Cerberul planetelor — atmosfera • Dezavantajele drumului scurt • Neospitalitatea gigantului Jupiter • Dacă ai greşit uşa...

Cel de al paisprezecelea Congres Internaţional de Astronautică, care a avut loc în toamna acestui an la Paris, a făcut o analiză minuţioasă a rezultatelor obţinute pînă în prezent şi a discutat perspectivele dezvoltării călătoriilor în spaţiul cosmic. Studierea zonelor din imediata apropiere a Pămîntului va continua desigur, dar obiectivul nr. 1 ce şi-l propun oamenii de ştiinţă şi tehnicienii este trimiterea de nave cosmice, avînd la bord cosmonauţi, spre alte corpuri cereşti ale sistemului nostru solar şi în primul rînd spre Lună. Cercetările efectuate de sateliţii artificiali, care continuă să se lanseze, au ca scop elucidarea unor probleme legate de efectuarea unor astfel de călătorii.

Trecerea de pe traiectoria de satelit pe traiectoria de transfer, care va conduce nava cosmică în vecinătatea planetei de destinaţie, realizarea traiectoriei de satelit în jurul acestei planete şi eventuala coborîre pe planetă precum şi efectuarea, după un program similar, a călătoriei de înapoiere, ridică numeroase probleme a căror rezolvare se află pe agenda oamenilor de ştiinţă şi tehnicienilor care colaborează la dezvoltarea acestei noi ştiinţe: astronautica.

Unul dintre elementele caracteristice ale lansării unei nave cosmice avînd ca destinaţie o planetă a sistemului nostru solar îl constituie startul de pe un satelit artificial greu. Utilizarea unui satelit-platformă de lansare este o metodă eficace care poate asigura realizarea unui traseu interplanetar. La un asemenea traseu o eroare de numai un minut în dirijarea direcţiei la lansare, poate conduce la o abatere de circa 100.000 de kilometri faţă de traiectoria calculată. Pe de altă parte, în cadrul operaţiilor de dirijare şi orientare la lansare trebuie să se ţină seama de influenţa a foarte mulţi parametri variabili: variaţia atracţiei Pămîntului în timpul rotaţiei sale şi variaţia compoziţiei mediului străbătut, atracţia Soarelui, a planetei de destinaţie şi a corpurilor cereşti în apropierea cărora va trece nava cosmică în timpul călătoriei sale, diferenţele de inclinaţie a planelor orbitelor Pămîntului, a planetei de destinaţie şi cosmonavei, vitezele şi poziţiile succesive ale Pămîntului şi planetei de destinaţie etc.

Fragmentarea operaţiei de lansare permite, pe de o parte, ca în timpul perioadei cît nava se deplasează ca satelit artificial al Pămîntului să se corecteze efectele perturbatorii ale unora din aceşti factori, pe de altă parte, ca operaţia propriu zisă de lansare şi dirijare a zborului spre planeta de destinaţie să se efectueze în cea de a doua fază a lansării, cînd cunoaşterea precisă a orbitei cosmogării dă posibilitatea centrului de coordonare şi calcul să calculeze coordonatele, momentul şi valoarea vitezei necesare, pentru ca cosmonava să se aşeze pe traiectoria prestabilită. Lansarea perechilor de nave Vostok 3 şi 4 şi Vostok 5 şi 6 au fost repetiţii în vederea asamblării în spaţiu a unui grup de nave lansate pe aceeaşi traiectorie sau pe traiectorii foarte apropiate şi care să constituie prima cosmogară, de mare durată, a Pămîntului de la bordul căreia îşi vor lua zborul navele cosmice — cu sau fără cosmonaut — în direcţia altor corpuri cereşti din sistemul nostru solar.

Dar paralel cu dezvoltarea motoarelor rachetă şi cu perfecţionarea diferitelor dispozitive necesare operaţiei de lansare a navelor cosmice se ridică încă numeroase probleme privind călătoria unor oameni la bordul unor astfel de nave, probleme legate în special de coborîrea pe alte planete sau de reîntoarcere pe Pămînt. Problemele cele mai dificile din acest punct de vedere le prezintă planetele care au atmosferă, cum este Pămîntul. Dificultăţile principale la coborîrea pe ele constă în evitarea influenţelor negative asupra organismului cosmonauţilor cauzate de:

— încălzirea navei cosmice datorită frecării cu viteză mare de gazele din atmosferă,

— efectul nociv al brîurilor de radiaţii existente în jurul majorităţii planetelor,

— suprasarcinile produse de marile acceleraţii (pozitive sau negative), mai ales la trecerile brusce din stări de imponderabilitate la mişcări accelerate sau decelerate.

Se ştie că rezistenţa întîmpinată de o navă cosmică cînd pătrunde în atmosfera unei planete depinde de densitatea atmosferei, viteza navei şi unghiul în care aceasta intră în atmosferă. Încălzirea cea mai mare a navei şi suprasarcinile maxime suferite de cosmonaut corespund unei pătrunderi verticale în atmosferă. Cu cît traiectoria navei cosmice se depărtează mai mult de verticală, cu atît acţiunea atmosferei asupra ei va fi mai slabă. Cînd se măreşte drumul pe care-l parcurge corpul în straturile superioare rarefiate sporeşte şi acţiunea lor de frînare. În acest mod, nava reuşeşte să piardă o parte din energia sa cinetică înainte de a intra în păturile dense ale atmosferei.

La prima vedere s-ar părea că nava cosmică ce aterizează ar trebui să intre în atmosfera Pămîntului sau a altei planete sub un unghi cît mai mic. Însă dacă unghiul de intrare a navei cosmice în atmosferă va fi prea mic, atunci rezistenţa păturilor rarefiate va fi atît de neînsemnată încît ea nu va putea să amortizeze viteza ei cosmică uriaşă şi, asemenea unei comete, după ce va fi pătruns în păturile rarefiate ale atmosferei cosmonava va ieşi din nou în spaţiul extraatmosferic şi numai forţa de atracţie a planetei pe care vrea să coboare o va reţine, obligînd-o să descrie o elipsă în jurul acesteia. Călătoria va continua atît timp cît nava nu va fi cheltuit enorma sa energie cinetică pentru a putea să înceapă aterizarea. Dar alegerea unei traiectorii prea „line" de intrare în atmosfera unei planete obligă echipajul cosmonavei să rămînă un timp prea îndelungat în zona brîielor de radiaţie intensă care înconjoară majoritatea planetelor şi îl expune bolii actinice.

Traiectorii intermediare sînt foarte puţine şi fără să greşim, putem spune că ele constituie un „coridor" foarte strîmt chiar pentru sistemele de conducere prevăzute pentru viitorul apropiat. Bineînţeles lăţimea acestui culoar este determinată într-o anumită măsură şi de construcţia navei. Ce suprasarcini pot fi suportate în ea şi pentru ce temperaturi ale învelişului exterior este izolată aşa încît să nu se ajungă la încălziri peste limita admisibilă în interior? Calculele arată că o cosmonavă trebuie să intre în atmosferă sub un unghi nu mai mic de 5°—6° şi nu mai mare de 7°—9°. În acest caz nava cosmică se va putea elibera de întregul surplus de energie cinetică într-o singură trecere prin atmosferă, fără ca suprasarcina suportată şi încălzirea navei să depăşească limitele permise. Dacă suprasarcina cea mai mare permisă este cea provenind dintr-o acceleraţie de 10 ori mai mare decît acceleraţia gravitaţiei terestre, atunci lăţimea calculată a coridorului de intrare în atmosferă va fi de circa 13 kilometri. Pentru o navă cosmică ce s-ar întoarce de la graniţele sistemului nostru solar cu o viteză de circa 16 kilometri pe secundă, lăţimea culoarului va fi de două ori şi jumătate mai mică decît pentru o navă care a zburat în regiunea Lunei şi care are o viteză de circa 11 kilometri pe secundă. Fiecare planetă are culoarul său de intrare fără pericol, culoar ale cărui dimensiuni depind de însuşirile fizice şi chimice ale atmosferei ce o înconjoară.

Succesul unei expediţii interplanetare depinde deci în mare măsură şi de cunoaşterea de către cosmonaut a acestei „parole" care variază de la planetă la planetă.

Studiile efectuate pînă în prezent ne arată că coridoarele de reintrare pe Pămînt sau de coborîre pe planetele Marte sau Venus sînt cam de aceleaşi dimensiuni. În schimb atmosfera planetei gigant Jupiter permite un culoar atît de îngust, încît viitorii cosmonauţi ar trebui să posede arta unor adevăraţi acrobaţi pentru a pătrunde în el cu precizie.

Întrebarea care se pune este dacă nava poate fi readusă „pe drumul cel bun" în cazul în care, la coborîrea pe o planetă, se greşeşte cu puţin „culoarul"? Oamenii de ştiinţă şi tehnicienii sovietici răspund afirmativ la această întrebare. Corectura se face prin deschiderea unor aripi care ies din corpul navei şi care sînt de o anumită construcţie şi formă dacă nava intră deasupra culoarului şi de altă construcţie şi formă dacă intră dedesubtul lui. (E adevărat, că în decursul celor cîteva minute cît durează corectura poziţiei, echipajul cosmonavei va fi supus unor suprasarcini foarte mari). Pentru navele cosmice înzestrate cu astfel de aripi lăţimea „culoarului intrării fără pericol" se măreşte. În cazul suprasarcinii permise, de 10 ori mai mare decît cea corespunzătoare acceleraţiei gravitaţionale a Pămîntului, lărgimea culoarului de reintrare în atmosfera terestră se măreşte pînă la 70 de kilometri.

„Culoarele cosmice" nu sînt, probabil, ultima dificultate în calea zborurilor sigure în Cosmos; dar progresul rapid din ultimii ani ne dă certitudinea că barierele care se ridică vor fi înlăturate nu numai teoretic, pe hîrtie, ci şi practic, la manşa navelor cosmice.

Prof. univ. A. Pîrvu

În Cosmos

Fotografie d

Cinci milioane de sori

„Explozia gigantică a nucleului unei galaxii" — sub acest titlu a apărut în presă, în luna octombrie a.c., comunicatul cu privire la fotografierea de către savanții americani a impresionantei explozii a nucleului galaxiei M-82. Masa substanței atinse de explozie echivalează cu 5 milioane de sori.

După cum era și firesc comunicatul a trezit un interes deosebit. A doua zi după apariția lui mai mulți corespondenți ai revistei „Ogoniok" s-au deplasat la Biurakan, la cunoscutul observator astrofizic condus de academicianul V. A. Ambarțumian.

Ținta călătoriei noastre n-a fost aleasă la întîmplare: la Biurakan a luat naștere ipoteza confirmată, o dată mai mult, de explozia galaxiei M-82. Dar să vedem puțin mai pe larg, despre ce e vorba.

Galaxiile nu se ciocnesc

Astronomii au observat, relativ recent, un fenomen curios și anume că unele galaxii — mari aglomerări de stele — emană radiații mult mai intense decît altele. Ele au fost denumite radiogalaxii. Pe atunci, însă nu se cunoștea cauza fenomenului. Savanți din S.U.A. au emis ipoteza — recunoscută un timp — că radiația sporită a galaxiilor s-ar datora ciocnirii a două galaxii. În 1954, însă, academicianul Ambarțumian a elaborat și fundamentat o altă teorie, diametral opusă punctului de vedere adoptat pînă atunci. Noua teorie i-a pus pe gînduri pe unii oameni de știință, alții au respins-o pur și simplu și doar un număr mic a aderat la ea de la bun început. Treptat, însă, în urma unor observații și cercetări, teoria ciocnirii a fost abandonată, iar ipoteza lui Ambarțumian adoptată în unanimitate.

În ce constă esența acestei ipoteze?

Radiația sporită e considerată de Ambarțumian ca o consecință a diviziunii nucleului unei galaxii sau a expulzării din nucleu a unor materii cosmice. Nucleele sînt focarele cele mai active, care joacă un rol fundamental în dezvoltarea și formarea galaxiilor. V. A. Ambarțumian a presupus că în interiorul nucleului există, în afară de stele, corpuri masive și foarte dense care nu sînt de natură stelară. Nucleul produce substanță atît pentru formarea norilor ce emit radiații, cît și pentru nașterea unor stele noi, el putîndu-se divide în două sau mai multe părți. În urma exploziilor sînt expulzate materii a căror masă întrece de milioane de ori pe cea a Soarelui.

Cine ar fi, așadar, mai indicat să comenteze comunicatul agenției americane de presă dacă nu chiar autorul ipotezei cu privire la exploziile din nucleul galaxiilor — academicianul V. A. Ambarțumian, directorul observatorului din Biurakan?

Iată-ne deci în fața lui V. Ambarțumian.

— Explozia nucleului galaxiei M-82, observată și fotografiată de astronomii americani, este oare un fenomen fără precedent? Există date care să ateste că asemenea explozii au mai avut loc în Univers?

La steaua care-a răsărit...

— Să precizăm, înainte de toate, ce anume au observat și fotografiat colegii noștri, astronomii din S.U.A., — ne răspunde acad. Ambarțumian — și ce anume au adăugat, în goană după senzații, colegii dv., ziariștii din aceeași țară. Observațiile interesante ale astronomilor americani nu se referă la momentul exploziei, ci la rezultatele ei. Nu explozia a fost fotografiată, ci îndepărtarea materiei expulzate din nucleul galaxiei M-82. Cred că e vorba de explozia unui corp masiv din nucleul galaxiei, a cărui masă ar fi suficientă pentru formarea cîtorva milioane de stele. Explozia, care s-a petrecut în urmă cu aproximativ 40 milioane de ani și a devenit vizibilă pentru noi abia acum 1,5 milioane de ani, nu este, din punctul nostru de vedere, un fenomen unic, ci unul firesc, ce se poate produce în procesul dezvoltării nucleului unei galaxii.

În ceea ce privește afirmația apărută în comunicatul presei americane cum că savanții au fotografiat gigantica explozie, cea mai mare din cîte s-au putut observa în natură, ea trebuie rectificată. Astronomii americani au făcut o fotografie interesantă a ceea ce s-a petrecut *după* explozie. Dacă ei ar fi trăit acum 1,5 milioane de ani (și dacă ar fi dispus, bineînțeles, de aparatura necesară) ar fi putut fotografia explozia. Pe de altă parte, dacă vorbim despre fotografierea rezultatelor unor explozii cosmice de acest fel, atunci toate fotografiile, foarte numeroase, ale radiogalaxiilor obținute pînă acum pot fi incluse în această categorie.

Să ne amintim de o altă galaxie, cunoscută sub numărul 87, care și ea reprezintă un puternic izvor de radiații. Observațiile au arătat că alături de nucleul galaxiei M-87 se află trei colosale „conglomerate" de materie. Putem afirma fără să greșim că odinioară s-a produs explozia nucleului acestei galaxii, însoțită de expulzări de materie. Am vorbit despre aceasta încă în [illegible] internațională de la [illegible] galaxie M-82 [illegible] natură cu [illegible] nților

— Observațiile efectuate de savanții americani sînt, fără îndoială, valoroase prin faptul că obiectul lor l-a constituit mult discutata galaxie M-82. Potrivit concepțiilor noastre, ale astronomilor de la Biurakan, radiația sporită a fost un semn că în această galaxie a avut loc fie o diviziune a nucleului, fie o expulzare a materiei în urma unei explozii.

Fotografiile făcute de savanții americani au dat posibilitatea să se precizeze că masele de gaze observate la periferia acestei galaxii se îndepărtează de centru cu o viteză mai mare decît aceea a desprinderii lor. Totodată, ei au evaluat masa aproximativă a unei părți a materiei expulzate ca fiind echivalentă cu masa a 5 milioane de sori.

Constatăm cu satisfacție că lucrările savanților americani sînt o nouă confirmare a teoriei elaborate aici, la Biurakan.

— Ați spus că astronomii americani au efectuat observații asupra interesantei galaxii M-82. În ce constau particularitățile ei?

Ca nici o alta din Univers

— Galaxia M-82 e relativ tînără, probabil de vreo zece ori mai tînără decît a noastră. E interesant faptul că ea însăși e rezultatul expulzării dintr-un grup de galaxii. Galaxia M-82 se îndepărtează de acest grup cu o viteză de aproximativ 400 de kilometri pe secundă. E o viteză care depășește sensibil pe cea critică, necesară pentru desprinderea din grup.

Forma galaxiei M-82 e neregulată. Se cunosc puține galaxii de acest fel. B. E. Markarian, care în cadrul observatorului nostru se ocupă de multă vreme cu observarea acestei galaxii, a studiat amănunțit, în ultimii ani, structura ei, care nu seamănă cu nici a unei alte galaxii din Univers, cunoscute actualmente de astronomi.

La periferia galaxiei M-82 se află o „îngrămădire fibroasă" dispusă aproape perpendicular pe axa mare. În afară de aceasta M-82 mai are o particularitate interesantă din punctul de vedere al astronomilor: culoarea ei nu corespunde spectrului. Analiza spectrală arată că în componența galaxiei trebuie să intre stele albastre și albe iar culoarea ei indică prezența stelelor roșii. Markarian presupune că radiația galaxiei ar fi determinată de stelele roșii, iar datele spectrale ar depinde de unele procese fizice neobișnuite ce se petrec în interiorul ei.

Ultimele cercetări ale astronomilor americani arată că „îngrămădirea fibroasă" din galaxia M-82 nu este de natură stelară. Se pare că ea este formată din gaze în amestec cu pulberi și se îndepărtează de centrul galaxiei cu o viteză de 1 000 de kilometri pe oră.

— Ce soartă va avea materia expulzată din centrul galaxiei M-82? Ea se va menține în apropierea galaxiei, în ciuda vitezei cu care se deplasează?

— Presupun că nu. Materia expulzată se îndepărtează de galaxie dispersîndu-se, treptat, în spațiul interplanetar. Dacă, însă, în afară de gaze și pulberi materia expulzată din nucleu conține și substanțe supradense, putem presupune că în urma exploziei va lua naștere un nou grup de stele.

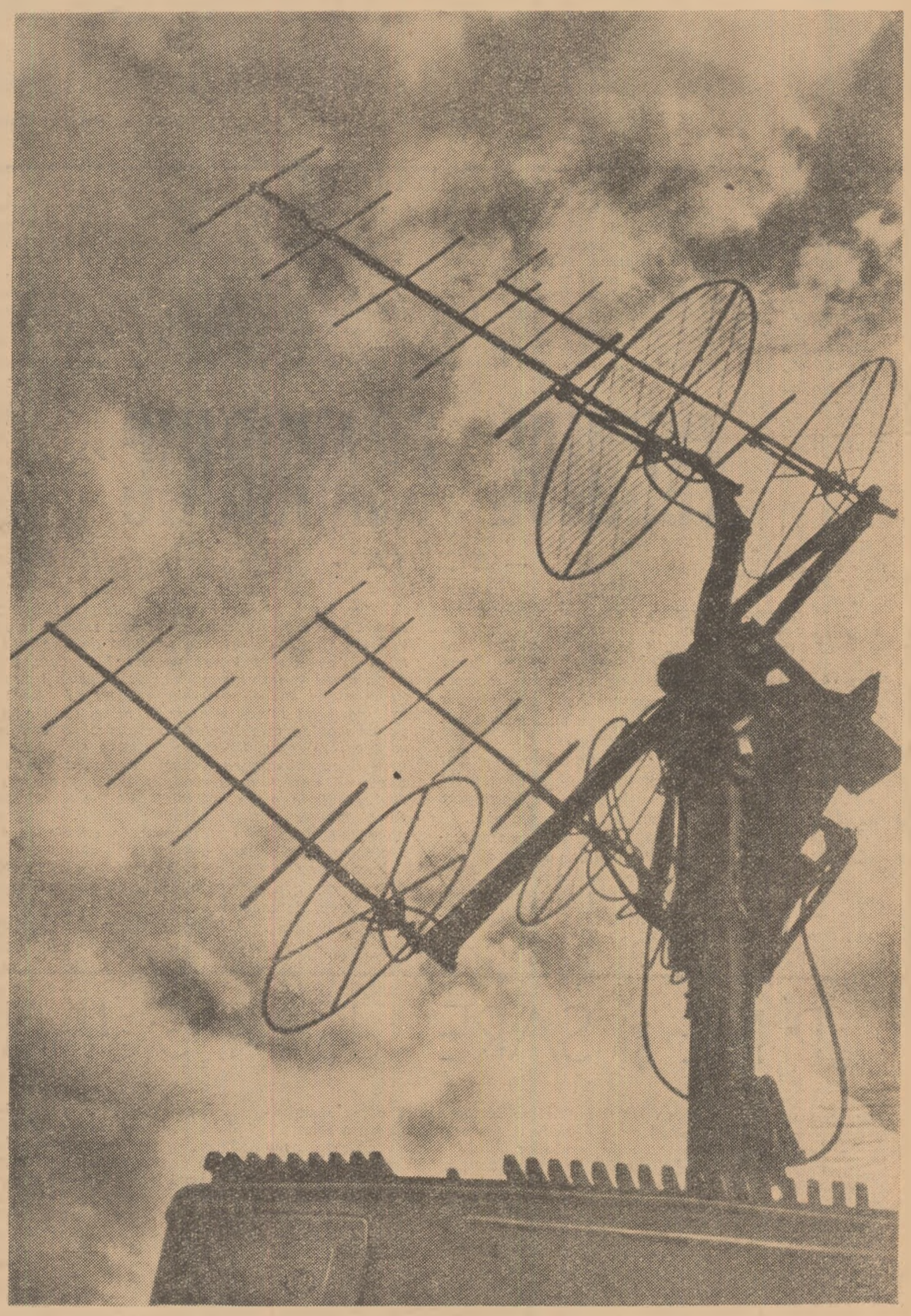

Pămîntul ascultă

Fotografie de N. Horunji

— Catastrofa din sînul galaxiei M-82 poate să influențeze, într-o măsură oarecare, sistemul din care face parte Pămîntul?

Pămîntul? Nici o teamă!

— Nu, e cu desăvîrșire exclus. Galaxia M-82 se află la o distanță de 8—9 milioane ani-lumină de Pămînt. Pentru a ne reprezenta această uriașă distanță să ne amintim că lumina parcurge drumul Lună-Pămînt în aproximativ o secundă, iar drumul Soare-Pămînt — în 8 minute și 18 secunde. Distanța de la Pămînt la Soare este de 150 milioane kilometri. Pentru a parcurge distanța colosală dintre M-82 și Soare, materiei expulzate îi vor trebui miliarde de ani. Și atunci materia va fi atît de rarefiată încît nu va prezenta nici un pericol pentru galaxia noastră.

— S-ar putea produce o explozie asemănătoare și în nucleul galaxiei noastre?

— Cred că nu. Așa cum am mai spus, galaxia M-82 e relativ tînără și are anumite particularități pe care galaxia noastră nu le are. În limitele nucleului galaxiei noastre nu se întîmplă explozii, ci procese domoale de scurgere a substanței din nucleu.

Să presupunem, totuși, că și în galaxia noastră ar avea loc o asemenea explozie. Ce pericol ar reprezenta pentru sistemul nostru solar? Dar pentru Pămînt? Nici un pericol. Sistemul solar se află la o depărtare apreciabilă de nucleul galaxiei. Cînd gazele produse de explozie ar ajunge pînă la noi, substanța ar fi atît de rarefiată, încît atmosfera planetei noastre ar constitui în calea ei o barieră destul de fermă.

V. Beletkaia

Oamenii mării Desen de **Givi Mantkava**

VECHIUL CEASORNIC

— SCHIȚA —

M-a plictisit. Nu, nu-i ăsta cuvîntul. A îmbătrînit. Se pare că ceasornicele îmbătrînesc ca și oamenii. Cînd rămîn în urmă, obosite, cînd o iau la fugă și, pierzîndu-și răsuflarea, se opresc. N-aș fi acordat nici-o atenție acestor lucruri, dacă ceasul nu m-ar fi certat cu un vechi și bun prieten. Din cauza ceasului am întîrziat și n-am putut să-mi conduc prietenul la gară. Și, se pare, că a fost ultima noastră întîlnire... Supărat, am smuls ceasul de la mînă, dar nu... nu, nu, nu i-am adresat nici un reproș. Oricum, am trăit laolaltă șaisprezece ani. Ziua se lipea strîns de mîna mea, îmi lua pulsul, iar noaptea îmi ocrotea somnul. Nu, nu l-am trîntit de pămînt, ci l-am scos la „pensie". L-am închis într-o ladă și mi-am cumpărat un ceas nou. Frumoase mai sînt ceasurile noi: îngrijit lucrate, plate, cu un secundar central. Dar de ce nu mă lasă să dorm? Se fac auzite niște sunete neplăcute. Ce curios! Parcă ar spune: „străin-străin, străin-străin". Ca și cum alături de mine s-ar afla un necunoscut. Nu pot să mă obișnuiesc deloc cu ceasul meu nou... Mă cufund într-un somn greu de abia după ce cocoșii cîntă pentru a treia oară.

Iar la deșteptare, din obișnuință, îmi întorc ceasornicul. Și deodată, îmi aduc aminte de cel vechi... Interesant, cum s-o fi „simțind" el oare, printre cuiele ruginite și fișele de contact stricate? Ultima oară nici nu l-am mai învîrtit. Sînt un om fără inimă. Așa se scoate la pensie un bătrîn prieten, care te-a slujit cu credință și dreptate șaisprezece ani lungi?! Acum, fără îndoială, că arcul s-a destins și minutarele s-au oprit... La ce oră s-or fi oprit oare? Hm! Curios! Ce-i asta? Ceasul merge. Merge ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Cu un sunet vioi, cristalin. Poate că, pur și simplu, de necaz, și-a adunat ultimele lui forțe și a continuat să meargă. Sau poate, căldura mîinilor mele i-a dat viață?... Îl întorc și pe o parte și pe alta, îl scutur... Merge! Și încă cum! N-a rămas în urmă nici cu un minut.

„Tic-tac, tic-tac..." Ca și cum ar fi infirmat hotărîrea mea. Ce forțe excepționale învîrtesc rotițele tale nevăzute? Credeai, poate, că în afară de tine nu-i nimeni în stare să măsoare veșnicia? Credeai, poate, că în afară de tine nimeni nu poate despărți cu conștiinciozitate bucuriile de durerile mele? Dacă nu vrei să-ți iei rămas bun de la mine, dacă vrei să pășim mai departe împreună peste zilele agitate și nopțile fără somn, lipește-te de mîna mea, bate împreună cu inima mea, trăiește împreună cu mine... Poate că, uneori, o să rămîi în urmă, poate că, uitîndu-ți vîrsta, o s-o iei înainte. Eu n-o să mă supăr. Cu o singură condiție: să nu te oprești. Nici pentru un minut. Primăvara și toamna, în clipele de amărăciune și cele de mari bucurii, să fii alături de mine.

Iar dacă eu o să-mi schimb vreodată gîndul, atunci să te oprești. În aceeași clipă. Și eu o să mă opresc. Inima mea, de asemeni...

Ibraghim Abdullin

„PÎINE și SARE" de M. Stelmah

„Pîine și sare" este un roman frescă și se ocupă de anii premergători revoluției din 1905 și de răzmerițele țărănești ce au avut loc în satele ucrainene în acea perioadă.

Admirator al lui Tolstoi, Mihailo Stelmah aduce în paginile frescei sale, ca și marele realist, toate categoriile sociale reprezentative ale epocii de care se ocupă: țărani, învățători, preoți și călugări, chiaburi, boieri, ofițeri, economiști, politicieni, înalți funcționari ai statului, pînă la urmă chiar pe țar și țarină. Stelmah este un liric, epicul său este de baladă populară. Bun folclorist, aducînd în paginile cărții sale străluciri din tezaurul artei populare, Stelmah nu se limitează la a transcrie cîntece bătrînești și proverbe, ci are el însuși o viziune încărcată de simboluri și învățături populare. Cartea sa își propune să descrie situația revoluționară a momentului 1905 și, mai concret, creșterea spiritului revoluționar în satul ucrainean. În zadar vom căuta în acest volum de 600 de pagini intrigi particulare între personaje, conflicte centrale și secundare ca în alte romane frescă. De data asta conflictul cărții coincide cu conflictul general al epocii: lupta dintre țărani și boieri. Într-un asemenea roman personajele sînt pirogravate ca-n basme și balade cu o singură și clar definită trăsătură caracteristică care le situează în tabăra celor buni sau a celor răi, a celor harnici, viteji dar oropsiți, sau a exploatatorilor. Hristina e frumoasă, Limba curajoasă, Roman neînfricat, învățătorul înțelept iar înțelepciunea sa se datorează cărților pe care scrie „Proletari din toate țările, uniți-vă!" În tabăra dușmană se află boieri și chiaburi.

Cartea se deschide cu descrierea plecării țăranilor săraciți în exod spre Siberia, unde speră să găsească pămînt pentru ca să aibă din nou, fiecare, ogorul său. Cei ce rămîn încearcă zadarnic să-i mai înduplece pe chiaburi și boieri. Ei sfîrșesc prin a porni o răzmeriță înnăbușită sîngeros: acesta este subiectul cărții.

În satul acesta trist, sărăcit, bîntuit de superstiții, au mai rămas totuși zone luminoase: fetele și flăcăii își petrec serile într-o bună tradiție gogoliană cu povești în care apare necuratul, cu glume la șezători în care se înfiripă idile. O întîmplare cu haz este povestită de mai multe ori și de fiecare dată stîrnește veselia auditoriului însetat de istorisiri glumețe.

În jurnalul (care, descoperit, l-ar arunca în Siberia) folcloristul Lisovski notează o observație la care subscrie și autorul: „M-am dus astăzi în vizită la familia Stadnițki, pentru întîia oară de cînd m-am întors din Kamciatka. Iarna, palatul cu coloanele lui albe e de o frumusețe ireală. Numai șarpele de fontă din havuz distonează cu ansamblul. În general, nu înțeleg de fel această pasiune a moșierilor noștri pentru tot soiul de jivine respingătoare turnate în fontă ori încolăcite pe policandre de cristal. Dimpotrivă, simbolurile pe care le descoperi în casele țăranilor vădesc o preferință pentru soare, pentru razele lui, ori pentru floarea soarelui. Această preferință nu-i lipsită de tîlc".

Într-adevăr „nu-i lipsită de tîlc" și propagandiștii revoluționari, ca învățătorul Stepan Vasilici, mergînd în sensul aspirațiilor fundamentale ale poporului, au izbutit să trezească în el spiritul revoluționar.

Învățătorul și tînărul țăran revoluționar Roman vor lupta ca să înlăture din satul sărăcit superstițiile, naiva credință în bunătatea tătucului țar și să-i convingă pe țărani că numai lupta le poate aduce Fericirea. Drumul înțelegerii nu este ușor dar Paliciuk, Iakubenko, Polcaruș, Roman Voloșin devin adevărați revoluționari căliți în focul luptelor din 1905. Înfrîngerea de atunci făgăduiește o victorie viitoare.

Adriana Iliescu

NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE •

Pușkin ca istoric

Printre manuscrisele descoperite după moartea cunoscutului istoric sovietic Evgheni Tarle, se găsește și o conferință avînd ca temă concepțiile despre istorie ale lui Pușkin. Studiul se întemeiază pe operele și pe însemnările clasicului rus, „foarte interesante, foarte importante, dar care trebuiesc prelucrate în amănunt".

Istoricul sovietic afirmă, de la bun început, un punct de vedere original asupra concepțiilor scriitorului, constatînd că „pentru Pușkin, istoria și Rusia sînt întruchipate în propria lui familie, în propria lui casă, în rudele lui, iar istoria a fost pentru el un fel de dezvoltare a cronicii familiei Pușkin". Iată de ce, Tarle consideră că investigarea concepțiilor despre istorie ale lui Pușkin trebuie să pornească de la crochiurile poeziei, intitulată „Cuvînt despre neamul meu".

În această cronică de familie un loc important îl ocupă Gavril Pușkin, unul dintre strămoșii poetului. „Cine este acest Gavril Pușkin? se întreabă Tarle. Un demagog, un răzvrătit, care favoriza pe orice cale răsturnarea țarului Boris Godunov". Gavril Pușkin se alăturase uzurpatorului Samozvaneț nu pentru că ar fi fost convins de legitimitatea pretențiilor lui, ca fiu al lui Ivan cel Groaznic, ci pentru că poporul era de partea uzurpatorului. Acesta este cel puțin punctul de vedere al lui Pușkin cu privire la unul dintre strămoșii lui. Despre un alt vlăstar al familiei aflăm din aceeași sursă, că „nu se înțelegea cu Petru". Este vorba de boierul Fiodor Matveevici Pușkin. De altfel, familia Pușkin este una din cele mai vechi familii aristocratice nu numai din Rusia, ci din întreaga Europă.

Din aceste tradiții de familie decurg cel puțin două din concepțiile istorice și sociale ale lui Pușkin. Prima se referă la atitudinea lui față de Petru. Pușkin a acordat vestitului reformator întreaga considerație pentru actele lui menite să transforme Rusia într-o mare putere. Dar, în aceeași vreme, „Pușkin n-a pierdut niciodată din vedere că ceea ce este negru, rămîne negru", în domnia lui Petru.

În al doilea rînd, atitudinea de frondă a strămoșilor lui față de diferiți țari o regăsim în refuzul lui Pușkin de a se prevala de noblețea sa înnăscută. El declara adesea că aparține păturilor de mijloc, negîndu-și astfel blazonul aurit.

În afara atitudinii față de Petru I, concepțiile istorice ale lui Pușkin sînt plămădite din poziția lui față de răscoala lui Pugaciov și față de Bonaparte și de acțiunile lui politico-militare.

Atitudinea lui Pușkin față de Pugaciov este bine cunoscută din romanul „Fata căpitanului". Tarle disociază cu echitate atitudinea lui Grinev, unul din eroii romanului, față de Pugaciov și atitudinea lui Pușkin, de adîncă simpatie pentru conducătorul răscoalei țărănești.

În ceea ce-l privește pe Napoleon, Pușkin manifestă de la bun început protestul lui față de domnia acestuia, chiar înainte de campania lui împotriva Rusiei, considerîndu-l ca un uzurpator al revoluției franceze.

Lucida apreciere a faptelor istorice, vădită în întreaga sa operă, îl determină pe Tarle să afirme că în persoana lui Alexandru Sergheevici Pușkin „s-a pierdut un mare istoric".

Cosmonautul nr. 2 și poezia

După vizionarea filmului documentar „Din nou spre stele", în care Gherman Titov apărea în „camera tăcerii" recitînd versurile lui Pușkin din „Evgheni Oneghin", s-a acreditat părerea că pasiunea cosmonautului nr. 2 pentru versuri este foarte profundă. Într-atîta de profundă, încît el însuși ar scrie versuri, în timpul liber, bineînțeles.

Dornică să elucideze misterul, revista „Literaturnaia gazeta" l-a invitat la redacție pe Gherman Titov și acesta, cu umoru-i cunoscut, s-a grăbit să lămurească lucrurile. „Scriu eu versuri?" s-a întrebat el mirat. Ferească sfîntul! Nici gînd! Am încercat o singură dată în viață. La 7 martie anul trecut, cumpărînd un dar soției, am vrut să-l însoțesc de versuri. Patru ore m-am chinuit pentru o singură strofă greoaie. Nu, n-am mai scris versuri. Dar familia noastră este în relații foarte intime cu poezia".

Este vorba în primul rînd de tatăl cosmonautului, Stepan Pavlovici. El este un vechi făurar de versuri. În anii celui de al doilea război mondial, scrisorile lui de pe front erau adesea însoțite de poezii proprii. De curînd, vizitîndu-și părinții, Titov a avut plăcuta surpriză de a găsi în paginile ziarului raional versuri semnate de tatăl lui.

Relațiile cosmonatului nr. 2 cu poezia au fost serios întreținute și dezvoltate de profesorul său de limba rusă, Alexandr Fomici Kulik. Acesta, încă din primii ani de școală, i-a familiarizat cu lectura versurilor, și, în cercul de literatură, cu alcătuirea lor. Versuri au scris toți din clasă, dar printre ei, remarcă Titov, era un poet autentic — Pașa Gorbunov. Versurile lui i-au plăcut și de aceea le-a și reținut, declamînd unele din ele cu prilejul convorbirii de la „Literaturnaia gazeta". Mai tîrziu, în anii serviciului militar, Titov a avut ca tovarăș de arme și prieten apropiat, un alt poet amator, pe aviatorul Iuri Astahovici Gatiantov.

Convorbirea din redacția revistei „Literaturnaia gazeta" se pare că ne-a oferit un răspuns precis la întrebarea: cosmonautul nr. 2 scrie sau nu scrie versuri? Spunem și noi „se pare", pentru că reporterul care semnează darea de seamă a convorbirii în paginile revistei sovietice își afirmă ... probabil Gherman Titov n...

În orice caz, un lu... 2 întreține bune re... poeziei, cel puți... altfel, a și decl... zi palidă.

Desene animate și desene sub sticlă

Mi e mult mai ușor să desenez decît să scriu — spun eu de cîte ori mi se cere să scriu. Acum trebuie să scriu despre desene.

Sînt 52, în tuș fără culori, format 25/40 și reprezintă scene din filmele

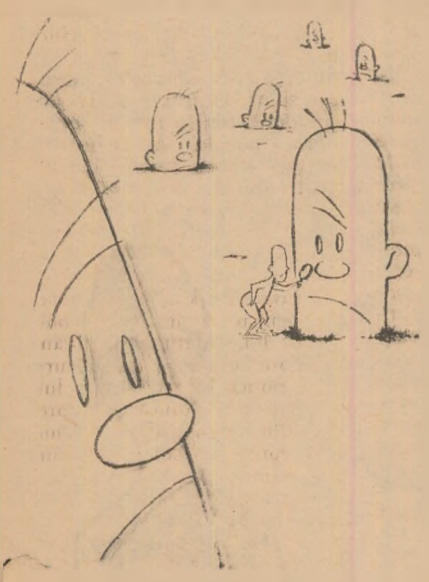

Misterul din insula Paștelui

de desen animat: „Scurtă istorie", „7 arte", „Homo sapiens", „Allo-Hallo-Allo", și mai sînt cîteva schițe care reprezintă proiecte pentru filme viitoare.

Au fost înrămate, ambalate și expediate la Moscova. Iar zilele acestea pot fi văzute în frumoasa sală de expoziții a cineaștilor din capitala U.R.S.S. Această expoziție îmi procură foarte multe emoții pentru că m-am obișnuit să-mi văd desenele mișcîndu-se, alergînd sau culegînd flori, înotînd în fundul oceanelor sau călătorind în Cosmos. Și, mai ales, nu le pot privi așa bătute în cuie pe pereți, închise sub sticlă, nemișcate și fără pic de zgomot, fără muzică, fără proiecție — ca niște tablouri.

Este adevărat că înainte de a fi filme aceste desene arătau cam tot așa — deși cu totul altfel. Procesul de producție al filmelor desenate cere ca mișcarea desenului să fie descompusă — reprezentînd fiecare atitudine într-un desen separat, care apoi, cu ajutorul unor mecanisme să fie arătate ochilor spectatorilor unul după altul, desfășurate în timp ca un singur desen în mișcare. Desenul descompus se recompune pe ecran în fața spectatorului, iar imaginea proiectată durează un timp condiționat de dramaturgia filmului.

Compoziția cadrului este în continuă mișcare — apar legi noi încă nescrise — culorile echilibrate într-un cadru izbesc cîteodată violent retina ochiului nostru atunci cînd brusc se suprapun culori complet deosebite ale cadrului următor. Desenul de film se deosebește total de ilustrație, de desenul de expoziție. Pictorului de film i se pun probleme complexe: volum, valori, culori, ritm, muzică, zgomot, raportate la timpul în care se desfășoară ideea, conținutul lucrării sale.

Acum, iată desenele bătute în cuie, nemișcate, reprezentînd filme... Dacă am înrăma unul din cele 14-15.000 de desene necesare unui film, ar fi sărac, stingher, n-ar reprezenta nimic, iar o sumă de asemenea nimicuri în film capătă o valoare deosebită. Am renunțat deci la colecția desenelor folosite în film și am început compunerea unei secvențe de 2-3000 de desene într-un singur desen.

În filmul „Allo-Hallo-Allo" de exemplu, se vedea o broască care sărea și atingînd picioarele din spate producea scîntei. Pe ecran se vedea numai broasca, apoi aparatul se depărta și în cadru apărea omulețul citind o carte — în carte el se și imagina cunoscînd electricitatea și emițînd semnale Morse.

Desenul de sub sticlă reprezintă un omuleț cu o broscuță în mîini, de unde pornesc puncte și linii Morse. E aproape același desen ca în film numai că brațele omulețului nu apropie și depărtează picioușele broașteî și deci nu se văd scîntei, nu se aude sunet. Cel care va privi acest desen va trebui să-și imagineze mișcarea.

În „Homo sapiens" există o pîrghie. În capătul pîrghiei este înfipt un ciocan de piatră. Omulețul supărat că acest obiect creat de el l-a lovit, îl aruncă — ciocanul cade pe pîrghie și pîrghia îl lovește din nou pe omuleț. Omulețul privește atent ciocanul prins în crăpătura pîrghiei — i se pare că ciocanul are ochi, dinți, că urlă!

Omul cade în genunchi, genunchii ating pîrghia și aceasta ridică ciocanul sus. Cu propria sa greutate omulețul a ridicat ciocanul deasupra capului. Apoi îngenunchează. Spiritul l-a înălțat pe dumnezeul său.

Desenul de pe sticlă reprezintă această scenă împietrită. Își va imagina oare cel ce va vedea acest desen ce s-a petrecut în film pînă în acest moment, își va imagina el ceea ce urmează în film?

Sînt 52 de desene — nu-mi plac toate — există totuși un lucru care mă bucură: vor fi văzute de mulți oameni, îi voi observa cînd vor privi desenele, le voi auzi părerile, voi înțelege ce e bine, ce e rău și mă bucur că voi putea reface, că voi îmbunătăți expoziția — spre deosebire de filme, cărora odată terminate și proiectate publicului nu le mai pot face nimic — le privesc neputincios, necăjindu-mă că, atunci n-am gîndit ca azi și temîndu-mă că mîine voi vedea ceea ce astăzi nu văd.

Oricum expoziția și proiecțiile de filme care se vor desfășura la Moscova îmi dau emoții și sînt sigur că mă vor ajuta.

De aceea nu mai sînt așa de necăjit că desenele sînt nemișcate sub sticlă. Și nici nu mi se mai par așa... bătute în cuie.

Ion Popescu-Gopo

Scurtă istorie. (Omulețul cîntă la fierăstrăul unui pește fierăstrău)

— E exact cum îl știam din școală

BREVIAR

Actrița americană Stella Adler, directoarea uneia dintre cele mai vestite școli teatrale din S.U.A. și o entuziastă propagatoare a sistemului lui Stanislavski, a făcut recent o călătorie de trei săptămîni în Uniunea Sovietică. Cu ocazia întîlnirilor cu oameni de teatru și studenți ai institutelor și studiourilor teatrale sovietice, Stella Adler a înfățișat lucruri interesante privind activitatea și experiența sa pedagogică și actoricească. „Considerăm o sarcină de cea mai mare însemnătate — arăta dînsa, să-i deprindem pe viitorii actori să descifreze ei înșiși fenomenul artistic, să analizeze piesele". În școala pe care o conduce, se predau discipline ca istoria teatrului, studenții fiind inițiați și în problemele scenografiei, machiajului, costumației. Studenții pun în scenă și interpretează piese aparținînd tuturor epocilor — Sofocle, Shakespeare, Shaw, piese ale clasicilor ruși, îndeosebi Cehov, ca și ale dramaturgilor americani contemporani.

Premiere în curs de pregătire la teatrul „Vahtangov" din Moscova: comedia „...Și alții" de E. Simonov, „Capcana", o dramatizare după Emile Zola, „Judecați-ne, oameni buni" de A. Andreev. Piesa „Neamul Jurbinilor", o adaptare pentru scenă a cunoscutului roman al lui V. Kocetov, va fi prezentată zilele acestea în premieră pe scena teatrului „Pușkin" din Leningrad. Ea va fi urmată de premierele „Miracole de salon" de G. Lawson, „Platon Krecet" de A. Korneiciuk, „Pe țărmul sălbatic", după romanul lui Boris Polevoi, „Richard al III-lea" de Shakespeare. În ceea ce privește teatrul „Gorki", cu ale cărui spectacole am făcut nu de mult cunoștință, ei va inaugura în curînd seria premierelor stagiunii cu „Pămînt deșelenit", în dramatizarea lui P. Demin. Printre viitoarele spectacole ale acestui teatru amintim „Eu, bunica, Iliko și Illarion" de N. Dumbadze și G. Lordkipanidze, „Mult zgomot pentru nimic" de Shakespeare și „Micii burghezi" de Gorki.

La două decembrie a.c. amatorii de operă din Anglia vor avea prilejul să asiste la o interesantă premieră: la „Covent Garden" din Londra se va juca opera „Ekaterina Izmailova" de Dmitri Șostakovici. Montarea aparține regizorului Vlado Habunek, care a semnat nu de mult și regia operei „Hovanscina" de Mussorgski, prezentată pe aceeași scenă.

„Un festival al culturii sovietice" — astfel numește presa americană bogata suită a turneelor întreprinse în ultima vreme de formații artistice și soliști din U.R.S.S. Suita a fost deschisă de Circul din Moscova. Deși de mai bine de două săptămîni trupa acestui circ și-a încheiat turneul la New York, dînd reprezentații în alte orașe americane, aici continuă să se scrie mult despre înalta ei măiestrie. Televiziunea a imprimat întregul spectacol pe peliculă, urmînd să-i consacre o emisiune specială. Același viu interes au suscitat spectacolele Teatrului de păpuși condus de Obrazțov. Timp de aproape o lună de zile, la unul din cinematografele centrale din New York a avut loc Festivalul filmului sovietic. În acest răstimp, melomanii aplaudau arta pianistului Iakov Flier, iar sala de concerte „Carnegie Hall" găzduia concertele violoncelistului Mstislav Rostropovici. La 18 noiembrie, în aceeași sală, a avut loc concertul orchestrei de cameră din Moscova: soliști — David și Igor Oistrah

Un ciclu de concerte din creațiile recente ale compozitorilor moscoviți se desfășoară actualmente în Sala mare a Conservatorului din Moscova. Ciclul a fost deschis cu Uvertura pe teme ruse și kirghize de Dmitri Șostakovici, prezentată în primă audiție, în execuția orchestrei simfonice a U.R.S.S., dirijată de Konstantin Ivanov. Cele treisprezece concerte ale acestui ciclu includ circa 300 de lucrări aparținînd tuturor genurilor muzicale.

RADU ȘERBAN și AUREL POPA

PRINTRE MUZICIENII SOVIETICI

Întorși de curînd dintr-o călătorie de două săptămîni în U.R.S.S., organizată în cadrul schimburilor culturale romîno-sovietice și care a inclus orașele Moscova, Leningrad și Erevan, compozitorii Radu Șerban și Aurel Popa evocă cu plăcere impresii despre întîlnirile și interesantele discuții purtate cu colegii sovietici, despre audițiile, concertele și spectacolele la care au avut ocazia să asiste, subliniind calda prietenie cu care au fost întîmpinați pretutindeni.

RADU ȘERBAN: Plecasem înarmat cu o mulțime de partituri și discuri care să facă cunoștință colegilor sovietici cu noile lucrări ale compozitorilor noștri de muzică ușoară. Încă de la primele noastre convorbiri cu compozitorii moscoviți Tvasman, Tabacinikov, Jarkovski, ne-am convins că muzica noastră le este foarte familiară. La o întîlnire de la filiala din Moscova a Uniunii compozitorilor, am citit la pian cîteva din notele aduse. Ele au plăcut, creația regretatului Ion Vasilescu producînd o impresie deosebită. Acesta a și constituit de altfel punctul de plecare al unei discuții pasionate, în care am schimbat opinii asupra problemelor complexe ce-i preocupă astăzi pe creatorii genului „ușor".

AUREL POPA: Și care este de fapt un gen destul de dificil. Cu atît mai mult cu cît exercită cea mai mare forță de înrîurire asupra maselor și în special asupra tineretului. Am constatat, ca și la noi, preocuparea compozitorilor sovietici pentru melodie și pentru promovarea intonației folclorice, care lărgește orizontul artistic al creatorilor și conferă cîntecelor tocmai acel element care le imprimă nota specifică de autenticitate.

— Discuția a depășit probabil cadrul muzicii ușoare.

AUREL POPA: Da, datorită și faptului că la aceeași filială a Uniunii compozitorilor audiasem și o seamă de lucrări noi de muzică simfonică. Discuția noastră s-a axat îndeosebi pe sensul major al noțiunii de contemporaneitate în arta muzicală: a fi contemporan nu numai prin tehnica avansată, ci a ajunge la acea treaptă superioară a conștiinței umane de la nivelul căreia să poți exprima idei și sentimente într-un limbaj evoluat, dar accesibil. Problema accesibilității muzicii simfonice îi preocupă mult pe compozitorii sovietici. Aceasta este desigur și explicația faptului că la ei muzica programatică este atît de larg promovată în genul simfonic și de cameră.

Lucru pe care l-am putut constata și cu prilejul audierii la Leningrad a unor interesante lucrări ca noul poem vocal-simfonic de Slavinski, concertul pentru pian și orchestră de Boris Tsișcenko, suita din baletul „Legendă cehă" de Mihail Matveev, sau suita nordică de Baiasov.

RADU ȘERBAN: Aș vrea să amintesc și de foarte plăcuta întîlnire pe care am avut-o la Leningrad cu colegii mei Nosov, Bogdanov, Berezovski, D. Pritker, pe care i-am putut urmări și într-una din ocupațiile lor cotidiene, participînd la o ședință de lucru a secției de muzică ușoară și de masă. Asemenea ședințe au loc în fiecare luni și prilejuiesc regulat discuții însuflețite și rodnice în jurul ultimelor lucrări ale compozitorilor locali.

— Ați văzut și unele spectacole muzicale?

AUREL POPA: La Moscova, am asistat la un splendid spectacol cu „Don Carlos" de Verdi, în impunătoarea Sală a Congreselor din Kremlin. E un spectacol de înaltă ținută și se bucură de o distribuție strălucită — Ivan Petrov, Zurab Andjaparidze, Irina Arhipova, Tamara Milașkina. La Bolșoi am văzut apoi „Floarea de piatră" de Prokofiev, cu montarea sa feerică, într-o interpretare ireproșabilă. Festivalul Verdi care se desfășoară actualmente la Moscova ne-a prilejuit plăcuta ocazie de a o asculta pe soprana Galina Vișnevskaia ca solistă în „Requiemul" de Verdi. La Leningrad am văzut „Lacul lebedelor" și „Boris Godunov", iar la Erevan, opera clasică armeană „Aniuș", cu Goar Gasparian.

— Ce impresii v-au lăsat întîlnirile cu compozitorii din Erevan?

RADU ȘERBAN: Am ascultat și aici multă, foarte multă muzică. În creațiile compozitorilor armeni se resimte puternic aderența la creația populară. Atît în muzica ușoară, cît și în cea simfonică sînt evidente elementele interesantului folclor oriental, cu intonația sa melodică și ritmica lui specifică. Mi-au plăcut mult creațiile de muzică ușoară ale unui compozitor atît de serios ca Bagdasarian, profesor la Conservatorul din Erevan, precum și muzica tînărului și talentatului Terterian. Am ascultat interesante lucrări simfonice, printre care un cuartet de coarde de Mirzoian, poemul vocal-simfonic de Terterian, sonata pentru vioară și pian de Babageanian.

AUREL POPA: Un lucru de asemenea demn de semnalat îl reprezintă contactul strîns al creatorilor de muzică cu masele de ascultători. Am fost martorii unei emoționante întîlniri dintre un grup de compozitori și muncitorii de pe șantierul uzinei de mașini-unelte din Lusavan. De fapt, pînă la urmă, nici noi n-am putut rămîne simpli martori, ci am fost antrenați în atmosfera generală atît de însuflețită, eu rostind o scurtă cuvîntare iar Radu Șerban interpretînd la pian melodii romînești de muzică ușoară.

— Dumneavoastră, tovarășe Popa, împreună cu cel de al treilea membru al grupului, muzicologul Nicolae Parocescu, ați avut și întîlniri cu reprezentanții edituriilor muzicale sovietice.

AUREL POPA: Am adus colegilor noștri de la „Muzghiz" și Editura Uniunii compozitorilor sovietici o seamă de cărți de muzicologie și note tipărite la noi și am avut schimburi de păreri cu conducătorii acestor foruri, împărtășindu-ne reciproc experiența în problemele editării lucrărilor muzicale, ale organizării și mai ales ale sistemului specific de lucru. Au fost întîlniri foarte utile.

RADU ȘERBAN: Care, asemeni tuturor întîlnirilor pe care le-am avut de-a lungul acestei călătorii, au contribuit nu numai la o mai bună cunoaștere reciprocă a valorilor muzicale contemporane ale țărilor noastre, dar și la un schimb fructuos de puncte de vedere între oameni care creează în numele aceloraşi idealuri, receptivi la problemele noi ale vieții, pe care tind să le exprime cît mai măiestrit în muzica lor.

M. Cosmetatos

pentru dv. cititoare!

FRUMOASA MZIA...

După marele festival al voleiului a fost rîndul gimnasticii să-şi susţină recitalul în sala Floreasca. Plasei şi scaunului de arbitru i-au luat locul covorul catifelat al „solului", bîrna, paralelele. Iar zgomotul mingilor pornite ca din tun l-au înlocuit scîfîgiile şi valsurile lente izvorîte de sub clapele pianului. Dintru începuturile sale gimnastica pare să se fi logodit cu melodia. Muzica însoţeşte de fiecare dată evoluţiile gimnastelor.

În acest decor am cunoscut-o pe Mzia Ninoşvili, o tînără mlădioasă, cu trăsături tipice de fiică a Gruziei, ţara în care se spune că sînt cele mai frumoase fete din lume. Privind-o pe Mzia eşti tentat să crezi că afirmaţia nu este prea departe de adevăr.

Iat-o printre concurentele care au semnat în carnetele amatorilor de autografe la recentele campionate internaţionale de gimnastică ale Romîniei.

...Cînd avea 8 ani Mzia visa să devină balerină. S-a şi înscris chiar la şcoala de coregrafie învăţînd cu sîrguinţă măiestria paşilor delicaţi pe poante şi dificultăţile piruetei. Dar nu i-a fost dat să urce pe scena lui „Bolşoi Teatr", fiindcă în 1953, cînd abia împlinise 12 ani, a fost furată de pasiunea gimnasticii. Poate pentru că şi aici exerciţiile se efectuau pe muzică. Începe urcuşul perfecţionării sub conducerea antrenorului Tedeev. Mzia avea o înclinaţie înnăscută spre mişcare şi graţie. In scurt timp devine solista „Tinerilor dinamovişti" din Tbilisi, iar la vîrsta (record) de 15 ani cîştigă primul său titlu de campioană a Gruziei. Din 1956 repetă în fiecare an această performanţă.

Confruntarea cu marile maestre ale gimnasticii sovietice a fost hotărîtoare pentru drumul viitor al Mziei. Cu respiraţia întretăiată urmăreşte arabescurile Larisei Latînina, zborul planat al Lidiei Ivanova, evoluţiile inegalabile ale celorlalte componente ale echipei Uniunii Sovietice. Campioana Gruziei ocupă la Spartachiada popoarelor din U.R.S.S. un onorabil loc 8 cu care intră în lotul pentru Olimpiada de la Tokio. În această calitate face drumul la Bucureşti, unde îşi dădu-

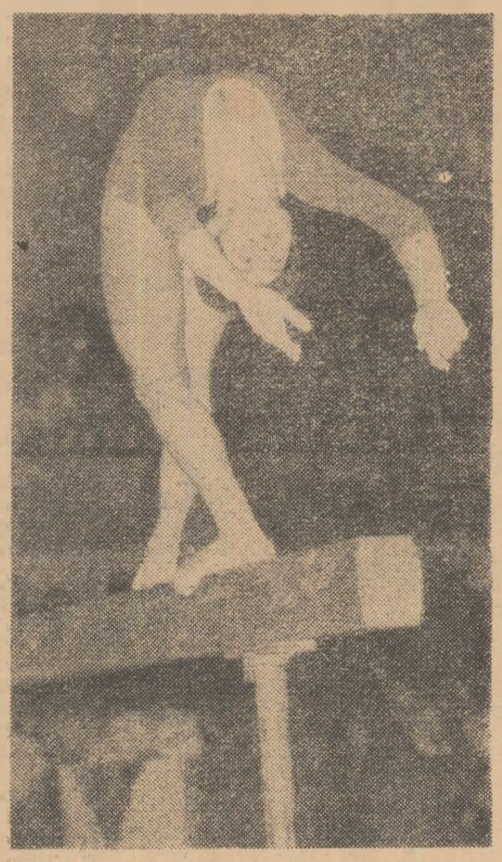

Evoluţie la bîrnă

seră întîlnire speranţele olimpice din 7 ţări.

Cu excepţia săriturii, Mzia Ninoşvili a fost prezentată pe primele locuri la toate aparatele, iar în clasamentul general a fost a treia după mine şi colega mea Elena Leuştean. De a doua clasată au despărţit-o doar 10 sutimi de punct... O impresie deosebită au produs mai ales exerciţiul său la sol şi evoluţia la paralele inegale.

Mzia Ninoşvili are trei mari pasiuni: baletul, gimnastica şi ziaristica. Ea este studentă în anul IV la facultatea de filologie din Tbilisi. După terminarea studiilor vrea să lucreze la un ziar sau la o revistă, să călătorească şi să scrie. De pe acum se poate prevedea că stiloul ei nu va ocoli sportul şi mai ales gimnastica. Se pot aşterne pe hîrtie atîtea şi atîtea gînduri ori impresii care să dezvăluie frumuseţea exerciţiilor la aparatele grele ale acestei discipline.

Sonia Iovan
Maestră a sportului

TOAMNĂ — DOUĂ REŢETE DE TOAMNĂ

Budincă de varză

Luaţi o căpăţînă de varză de un kilogram, tăiaţi-o în patru, opăriţi-o cu apă fiartă, strecuraţi-o şi puneţi-o la fiert în apă rece cu sare. Cînd varza se înmoaie, strecuraţi-o încă o dată şi daţi-o prin maşina de tocat.

Separat prăjiţi o ceapă tăiată mărunt cu adaos de frunze de mărar sau pătrunjel, puneţi totul într-un lighean, adăugaţi trei-patru gălbenuşuri, o chiflă muiată în lapte şi dată prin maşina de tocat, o lingură sau două de pesmet pisat, amestecaţi bine şi la sfîrşit puneţi albuşurile bătute spumă. Turnaţi masa într-o cratiţă rotundă şi timp de o oră fierbeţi-o în bain-marie.

Budinca se serveşte cu pesmet bine rumenit deasupra.

Borş prăjit

După cum se ştie, ucrainenii sînt maeştri neîntrecuţi în preparatul borşului. Şi reţeta acestui neobişnuit borş „prăjit" tot în Ucraina am aflat-o.

Fierbeţi două-trei linguri de fasole albă sau tărcată. Curăţaţi şi treceţi printr-o răzătoare cu dinţi mari, 350—400 grame de varză, 250 grame de sfeclă şi 200 grame de morcov, puneţi puţină sare şi prăjiţi fiecare legumă în parte în ulei, pînă e gata pe jumătate.

Luaţi o ceapă mijlocie (50—60 de grame), tăiaţi-o în două, prăjiţi puţin fiecare jumătate pe o parte şi puneţi-o de asemenea în oală. Mai adăugaţi un ardei gras (pe acesta nu-l prăjiţi), din care aţi scos seminţele.

Turnaţi deasupra apă fiartă, puneţi fasolea. Legumele trebuie să fiarbă înăbuşit pe un foc mic. Dacă nu aveţi fasole o puteţi înlocui cu doi cartofi rumeniţi, pe care îi puneţi după ce legumele au fiert. La sfîrşit adăugaţi 300—400 grame de roşii tăiate în bucăţi mici (pot fi şi congelate) sau în lipsa lor, două-trei linguri de pastă de tomate. Dacă pasta nu e suficient de acră, puteţi adăuga după gust, sare de lămîie. Cine vrea, poate pune şi zahăr. Să ştiţi că nu se consumă mai mult de o sută de grame de ulei. Borşul trebuie să fie des. Cantităţile indicate sînt pentru cinci-şase porţii.

S. Grigorieva

SFATURI PRACTICE

- **In caz de arsuri puneţi pe locul vătămat o bucată de tifon muiată în albuş de ou. Albuşul potoleşte durerea — oricît de mare ar fi ea — şi vindecă rana.**
- **Pentru a ascuţi cuţitele mai repede, ţineţi-le în prealabil o jumătate de oră în apă sărată.**
- **Inainte de a vă apuca de călcat, stropiţi rufele cu apă fierbinte. In felul acesta ele se calcă mult mai bine decît dacă le-aţi stropi cu apă rece.**
- **Pentru ca să curăţaţi de mătreaţă şi murdărie pieptenele şi peria de cap, ţineţi-le peste noapte în apă în care aţi adăugat amoniac şi un pumn de sare mascată.**
- **Dacă aveţi mîinile crăpate, spălaţi-le cu zaţ de cafea. După această operaţie pielea devine mai elastică.**
- **Cînd nasturii de sidef se murdăresc, curăţiţi-i cu o cîrpuşoară muiată în amoniac. Nasturii albi de sticlă devin strălucitori dacă îi spălaţi cu apă şi săpun şi apoi îi înmuiaţi în apă sărată.**
- **Tălpile de cauciuc se murdăresc repede, din care cauză de cele mai multe ori nu arată prea frumos. Pentru a le putea păstra cît mai mult aspectul iniţial, frecaţi-le din cînd în cînd cu o soluţie de amoniac.**

(Din „Nedeleа")

MODA

In prag de iarnă

Numărul 74 al revistei „Jurnal mod" este un număr de zile mari. În afară că dă o sinteză clară a ceea ce va fi îmbrăcămintea feminină şi masculină din iarna aceasta şi un material amplu de la Congresul modei ţărilor socialiste ţinut la Varşovia, revista străluceşte printr-o serie de idei şi sugestii încîntătoare. Pe coperta minunat realizată grafic, ne zîmbeşte, pe un fond de schiuri, o fată tînără, blondă, frumoasă, purtînd un admirabil costum pentru sporturile de iarnă. Trebuie să vi-l descriu:

— O fustă ecosez „coniac", cu carouri mari negre; o vestă fără mîneci, din stofă „coniac", tivită la gît, la răscroiala mînecilor şi la buzunare cu piele neagră; sub această vestă un pulover negru, amplu, ale cărui mîneci contrastează plăcut cu vesta şi, pe cap, o băsmăluţă cochet legată sub bărbie din materialul fustei.

Din articolul care precede paginile ilustrate, reiese încă o dată că „principiile generale ale modelelor rămîn neschimbate" şi că ele pot fi rezumate astfel: „simplitate, confort, îmbinate cu frumuseţe şi eleganţă"; că, ceea ce se modifică de la un sezon la altul sau de la un „curent" vestimentar la altul sînt numai „linia", gama coloristică şi ţesăturile.

Vorbind despre ţesături, bineînţeles că trebuie să ne gîndim la aportul fibrelor sintetice care îmbogăţesc considerabil posibilităţile noastre vestimentare şi care au luat şi în Uniunea Sovietică o mare extindere.

Prodigioasă materie! De la cizmuliţele înalte care se vor purta iarna aceasta în toată Europa, pînă la căciuliţele care cunosc şi ele o mare vogă, putem să ne asortăm o garderobă din materiale sintetice, fiind elegant şi călduros îmbrăcate fără a face o... gaură prea mare în bugetul casnic!

Dar să trecem la moda propriu zisă. Mantourile, în genere, au o linie dreaptă şi, ca unică podoabă, gulere mari de blană. Sînt apreciate şi mantourile mai largi în spate (dar fără pliuri şi godeuri) şi care, în faţă, se

cambrează pe talie, unde sînt reţinute de un cordon. Lungimea, cu doi centimetri sub genunchi, iar mînecile se croiesc raglan sau semi-raglan. O altă linie a mantoului este cea evazată jos, cu talia uşor ridicată în faţă. Şi anul acesta se dă o mare atenţie detaliilor: gulerelor, buzunarelor, cordoanelor. Gulerele sînt fie tubulare, foarte înalte, acoperind bărbia, fie în formă de şal, fie cu revere. La acest capitol trebuie să atragem atenţia cititoarelor că desenatorii de modele au totdeauna în vedere silueta femeilor şi că sfatul lor este să nu copiem moda „ad literam", ci să ne privim... critic în oglindă şi numai după aceea să ne oprim asupra modelului.

„Jurnal mod" consacră cîteva pagini modei sportive, modei de seară (am remarcat un frumos „deux-pièces" de dantelă, desenat de L. Teleghina), modei pentru bărbaţi şi copii, tricourilor, pantofilor, ca şi accesoriilor feminine.

Afară de aceasta, revista cuprinde nenumărate modele expuse în cadrul Congresului modei ţărilor socialiste. Au fost remarcate exponatele ţării noastre „pentru nivelul estetic ridicat al colecţiei", pentru „priceperea cu care modeliştii romîni au armonizat materialul şi coloritul cu linia vestimentară", de asemenea, pentru faptul că „simplitatea modelelor nu a răpit nimic din eleganţa lor", insistîndu-se mai ales asupra succesului pe care l-au obţinut ansamblurile pentru sport, atît feminine cît şi masculine.

„Jurnal mod" propune cititoarelor sale şi modele pentru balurile mascate. Sînt două pagini foarte frumoase în care modeliştii s-au exercitat cu multă vervă şi fantezie. De menţionat costumul „Şah", pe motivul şahului (o rochie alb şi negru, avînd pe corsaj desenat un mare pion roşu) şi costumul „Muzica" (o rochie scurtă, neagră, foarte amplă, pe fusta căreia e imprimat un portativ alb cu note albe şi, în mijlocul pieptului, o uriaşă cheie de Sol).

În concluzie, cu acest număr, revista „Jurnal mod" înscrie încă un succes în palmaresul ei şi aşa destul de bogat.

Constanţa Manu

Zîmbetul

Pciolkin s-a întors acasă foarte prost dispus. Avea o mină de înmormîntare.

— Ce s-a întîmplat? — s-a speriat nevasta. Nu cumva ți-au respins cererea?

— Nu, cred că nu mi-au respins-o — i-a răspuns Pciolkin. Dar nu știu de ce, fata de la informații a zîmbit tot timpul cît a vorbit cu mine.

— Și n-ai reușit să afli de ce zîmbea? — l-a întrebat nevasta, intrînd de-a binelea în panică.

— Întîi am crezut că am o pată pe nas. Dar m-am uitat în oglindă și am văzut că nasul e curat...

— Poate că ai spus vreo prostie...

— Nu, dragă, n-am spus nici o prostie. M-am apropiat de ghișeu și am întrebat-o: — Spuneți-mi, vă rog, ce se mai aude cu cererea mea de locuință?

— Și ea?

— S-a uitat în liste și mi-a răspuns zîmbind: — Încă nu v-a venit rîndul, tovarășe Pciolkin. Așteptați, vă rog, liniștit, vă anunțăm noi. Și iar a zîmbit...

— Curios. De ce să zîmbească? Încep să mă neliniștesc...

— Și eu. Nu știu ce să cred.

— Poate că ți-ai pus pălăria cu dosul în față?

— Ce dos în față? Nici un dos în față! Pălăria o scoseșem și o țineam în mînă.

— Poate că pantalonii nu erau bine încheiați?

— Am verificat. Totul era în regulă.

— Foarte curios. Zău dacă știu ce să cred... Te pomenești că ne-au șters din liste!

— M-am gîndit și eu la asta. Ce să fac?

— Nu știu. Mai bine nu te-ai fi dus! Acum n-am să am nici un pic de liniște. La noapte precis că n-am să pot dormi!

N-au închis ochii toată noaptea. Și nici a doua noapte. Și nici a patra. Așa a trecut o săptămînă. Și în toate cele șapte zile și șapte nopți, cei doi soți au încercat să ghicească de ce a zîmbit fata de la ghișeul de informații. Și nu ajungeau la nici un rezultat. Și nu dormeau.

În a opta zi, istovit de nesomn, de emoții și de grijă, Pciolkin s-a dus din nou să afle ce se mai aude cu cererea lui de locuință. S-a întors acasă tîrziu.

— Ei? — l-a întrebat nevasta cu sufletul la gură.

— Să vezi, dragă, ce a fost...

— Spune mai repede, nu mă chinui!

— Funcționara de la ghișeu era nouă și în primele zile a zîmbit tuturor solicitanților...

— Îngrozitor! Dar azi?

— Azi n-a mai zîmbit nimănui.

— Și ce ți-a spus?

— Mi-a spus: „Vă pierdeți vremea pe aici cu fel de fel de fleacuri și nu ne lăsați să ne vedem de treabă!". Și mi-a trîntit ferăstruica ghișeului în nas.

— Slavă domnului! — a oftat nevasta ușurată. Înseamnă că totul e în regulă!

N. Tarasov

Fără cuvinte

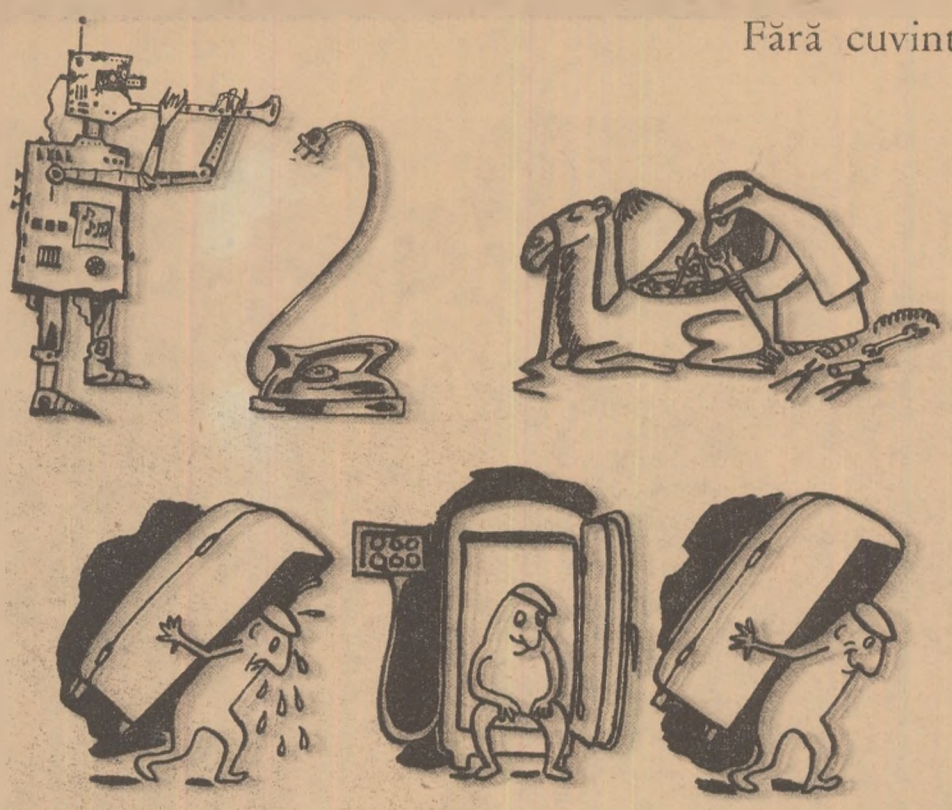

(După „Znanie-Sila")

REZULTATE EXCEPȚIONALE

la spălat

cu

• **PERLAN ALB** PENTRU ȚESĂTURI DIN LÎNA, MATASE NATURALĂ ȘI FIBRE SINTETICE

• **PERLAN ALBASTRU** PENTRU ȚESĂTURI DIN IN, BUMBAC ȘI CÎNEPĂ

La aceeași cantitate de articole pentru spălat se folosește o cantitate mai redusă de Perlan în comparație cu ceilalți detergenți

Un bogat sortiment de articole de podoabă găsiți de vînzare la

MAGAZINELE COOPERATIVELOR DE CONSUM

Vinerea neagră a Americii

„Asasinarea preşedintelui Kennedy a avut loc într-o atmosferă de violenţă şi ură, care au luat amploare în ţara noastră..." (Martin Luther King)

Cum au pregătit „turbaţii" crima din Dallas

La 24 noiembrie au devenit cunoscute unele imprejurări care au precedat asasinarea lui John Kennedy, preşedintele S.U.A., în oraşul Dallas (statul Texas). Atmosfera ultrareacţionară creată în Texas de elementele de extremă dreaptă, era atît de încordată încît a determinat serviciul de securitate al Casei Albe să-l roage pe Kennedy, să-şi amîne călătoria.

Neliniştea pusese stăpînire şi pe John Connally, guvernatorul statului, care cunoaşte mai bine decît oricine starea de spirit a ultrareacţionarilor din Texas. Guvernatorul venise special la Washington spre a-l convinge pe Kennedy să nu întreprindă călătoria în Texas unde, după afirmaţia lui, **„ar fi putut avea loc incidente neplăcute".**

Nu s-a ţinut seamă nici de insistenţele lui Stevenson, reprezentantul S.U.A. la Organizaţia Naţiunilor Unite, care cu o lună în urmă avusese de înfruntat furia huliganilor din Dallas. Stevenson era obsedat de presimţirea unei catastrofe care ar fi putut să-l lovească pe Kennedy la Dallas — scrie ziarul „New York Herald Tribune". **„Am socotit de datoria mea** — arată chiar Stevenson — **să telefonez la Casa Albă şi să avertizez asupra acţiunilor precedente ale turbaţilor din Dallas".**

Şi mulţi locuitori ai Dallas-ului aşteptau vizita lui Kennedy cu presimţirea că se va întîmpla ceva groaznic. Aşa, de pildă, cu două zile înainte de sosirea preşedintelui, Robert Rowes, student la Universitatea din Dallas, îi scrisese mamei sale din statul Connecticut : **„Pariez zece contra unu că fanaticii din Texas au să-l omoare. După întîmplarea cu Stevenson mă tem foarte mult pentru soarta preşedintelui".** In ziua sosirii în Texas a preşedintelui Kennedy, ziarul local „Dallas Morning News" îşi încadrase una din pagini într-un larg chenar negru. In această pagină îndoliată erau publicate următoarele cuvinte adresate oaspetelui din Washington : **„Bine aţi venit, mister Kennedy, la Dallas, în oraşul care a respins filozofia şi politica dv. în 1960 şi care le va respinge din nou într-un mod şi mai expresiv decît pînă acum".** Bob Considine, corespondentul unui ziar din New York, a calificat, pe bună dreptate, profetice, aceste cuvinte.

Cu atît mai mirşavi au apărut cei care au încercat să-i învinuiască de asasinarea lui Kennedy pe comuniştii americani şi pe membrii organizaţiei „Pentru o politică lucidă faţă de Cuba".

Partidul Comunist din S.U.A. a declarat categoric că Lee Oswald, bănuit de asasinarea preşedintelui, **„n-a fost niciodată membru al partidului şi nu are nimic comun cu partidul".** Iar conducătorii comitetului „Pentru o politică lucidă faţă de Cuba" declară că **pînă acum n-au auzit niciodată de numele lui Oswald.** Mai mult, în Dallas n-a existat şi nu există o filială a acestui comitet.

După afirmaţiile poliţiei, vina lui Oswald a fost dovedită în întregime. Se spune că într-un magazin de arme din Chicago s-ar fi descoperit o scrisoare a lui Oswald, prin care acesta cerea să i se trimită o armă de acelaşi tip cu arma care a fost găsită lîngă fereastra prin care a tras criminalul. Se mai afirmă că în cursul unei percheziţii făcute la locuinţa lui Oswald s-a găsit o fotografie care-l înfăţişa pe asasin cu această armă în mînă.

Dintr-un ziar local precum şi dintr-o emisiune radiofonică s-a aflat că agenţi ai F.B.I.-ului (Biroul Federal de Investigaţii) îl cunosc de mult pe Oswald şi au avut adesea de-a face cu el, cu mult înainte de sosirea la Dallas a preşedintelui Kennedy. Nimeni nu ştie, însă, ce au discutat. Şeful poliţiei din Dallas a arătat ziariştilor că F.B.I.-ul, nu se ştie din ce cauză, a făcut excepţie de la regulă şi nu l-a înştiinţat despre aceste întîlniri. Şeful poliţiei s-a arătat surprins de faptul că nici măcar înainte de sosirea preşedintelui, F.B.I.-ul nu l-a informat asupra faptului că Oswald era o persoană „suspectă", deşi era obligat s-o facă.

Americanii simpli nu-şi ascund îngrijorarea în legătură cu ceea ce se petrece în jurul lor. Un corespondent al ziarului „New York World Telegram and Sun" a relatat o convorbire tipică, pe care a auzit-o la o cafenea de pe Lexington Avenue din New York. Iată sfîrşitul acestei discuţii, aşa cum îl redă ziaristul american :

— Iţi spun ceva mai mult — rosti în şoaptă un om de lîngă bar — mă tem, mă tem de ceea ce s-ar mai putea întîmpla. Lucrurile ar putea lua o altă întorsătură. Nu-i aşa ?

— Desigur — îi răspunse un bărbat voinic. Au şi început chiar.

Mulţi americani apreciază lucid durerea care i-a lovit şi înţeleg bine de unde a venit ea. Martin Luther King, unul din conducătorii mişcării negrilor, scrie : **„Ca să vedem viitorul trebuie să cunoaştem trecutul. Asasinarea preşedintelui Kennedy a avut loc într-o atmosferă de violenţă şi ură, care au luat amploare în ţara noastră în ultimii cîţiva ani. Am văzut copii ucişi în biserică, bărbaţi asasinaţi pe furiş exact în acelaşi mod ca şi preşedintele Kennedy. Trebuie să recunoaştem faptul că avem de-a face cu o tară socială, pe care n-o putem nici respinge, nici ocoli, aşa cum am făcut pînă acum, creînd o primejdie de moarte pentru noi înşine. Trebuie să recunoaştem faptul tragic că preşedintele Kennedy a căzut victimă unor evenimente care au făcut violenţa şi ura populare în foarte multe regiuni ale ţării noastre".**

După moartea tragică a lui Kennedy devine tot mai evident faptul că asasinatul din Dallas a fost o acţiune pusă din timp la cale de forţele fasciste, de cercurile de extremă dreaptă şi rasiste, care urzesc un complot împotriva oricărui pas îndreptat spre destinderea încordării internaţionale şi care încearcă să improaşte Statele Unite cu un nou val de noroi.

B. Strelnikov

Ultimele ceasuri ale preşedintelui Kennedy

Relatările martorilor, ale ziariştilor care l-au însoţit pe Kennedy în călătoria lui în Texas, fotografiile şi filmele făcute la locul crimei ne îngăduie să reconstituim tabloul ultimelor ceasuri din viaţa preşedintelui şi al tragicului său sfîrşit.

Cum s-au desfăşurat evenimentele în această „vinere neagră" a Americii ?

Preşedintele Kennedy a sosit în statul Texas cu o zi înainte. El urma să ţină cîteva discursuri politice în legătură cu alegerile ce trebuie să aibă loc în toamna anului viitor. In dimineaţa zilei de 22 noiembrie a. c. preşedintele a vorbit la Fort-Worth în faţa activiştilor organizaţiei locale a partidului democrat. La ora 12 şi 37 de minute (ora New York-ului) avionul în care se afla Kennedy a aterizat pe aeroportul din Dallas, unde i s-a făcut o primire entuziastă. De aici coloana de maşini s-a îndreptat spre centrul oraşului, unde preşedintele urma să ia cuvîntul în faţa cîtorva mii de oameni care-i împărtăşeau vederile. Pînă la locul întîlnirii mai rămîneau de străbătut doi kilometri şi jumătate.

Legile americane prevăd că, în deplasările sale, preşedintele S.U.A. trebuie să fie însoţit de o gardă puternică şi vigilentă. El trebuie să circule în automobil blindat, cu geamuri rezistente la gloanţe, înconjurat de poliţişti pe motociclete şi de maşini cu agenţi din garda personală. La toate intersecţiile şi în locurile aglomerate sînt postate — cu faţa la public — numeroase patrule. In cazul de faţă s-a comis o abatere de la regulă : partea superioară, blindată, a „Lincoln"-ului prezidenţial fusese scoasă.

La ora 1 şi 30 de minute coloana de maşini a ajuns în centrul oraşului şi urma să pătrundă în tunelul format de intersecţia a trei străzi. Mii de oameni mărgineau strada, salutîndu-l pe preşedinte, pe soţia acestuia şi pe guvernatorul statului Texas, John Connally, cu soţia, care se aflau în limuzina preşedintelui. Vicepreşedintele Johnson îi urma în altă maşină.

In rumoarea ovaţiilor, împuşcăturile au răsunat atît de neaşteptat încît foarte puţini au înţeles că s-a petrecut ceva neobişnuit. Cineva a strigat : „Dumnezeule, se trage în preşedinte !" „Da' de unde, sînt focuri de artificii" — a răspuns altcineva.

Kennedy a fost atins în partea inferioară a cefei. Glontele i-a străpuns gîtul şi a ieşit prin faţă în regiunea mărului lui Adam. Rănit mortal, preşedintele s-a prăbuşit pe genunchii soţiei lui, care şedea alături. Guvernatorul Connally s-a prăbuşit şi el, cu un glonte în piept.

După o oprire de o secundă, cortegiul s-a îndreptat cu maximum de viteză spre spitalul din apropiere. Lui Kennedy i s-a dat oxigen, i s-a făcut transfuzie de sînge şi o trahectomie pentru a-i înlesni respiraţia. Dar viaţa preşedintelui n-a mai putut fi salvată. El s-a stins fără să-şi fi recăpătat cunoştinţa.

Cînd în Statele Unite s-a răspîndit ştirea despre atentatul tîlhăresc, milioane de oameni nu s-au mai dezlipit de aparatele de radio şi televiziune, urmărind fiecare ştire nouă. Mulţi plîngeau, mulţi se întrebau : cum de s-a putut întîmpla una ca asta ?

Nu e întîmplător, desigur, că tocmai în Texas ultrareacţionarii l-au bruscat pe Stevenson, cerînd retragerea S.U.A. din O.N.U. Unul din huligani l-a scuipat în obraz, iar o femeie l-a lovit în cap cu o pancartă. Oraşul Dallas e unul din cele mai puternice cuiburi de fascişti. Aici îşi are „sediul" faimosul general Walker, care s-a jurat să-l combată pe Kennedy pentru că acesta ar fi vîndut, chipurile, America comuniştilor. Preşedintele Kennedy s-a străduit să obţină adoptarea de către Congres a legii cu privire la drepturile cetăţeneşti ale negrilor, ceea ce a stîrnit furia sălbatică a reacţionarilor din sud. Cuvîntarea pe care Kennedy n-a mai apucat s-o rostească conţinea o critică aspră la adresa adversarilor săi politici de dreapta.

...Seara, cînd avionul cu numărul 1-B.B.C. a aterizat la baza militară Andrews, în apropiere de Washington, transportînd corpul neînsufleţit al lui Kennedy, pe soţia acestuia şi pe Lyndon Johnson, noul preşedinte a făcut prima sa declaraţie. Apoi s-a îndreptat spre Casa Albă, unde a avut loc o consfătuire cu membrii guvernului şi cu liderii Congresului.

In momentul de faţă, cînd la cîrma S.U.A. se află un om care în pofida funcţiei sale de vicepreşedinte e puţin cunoscut de americani, în faţa ţării şi a lumii întregi se ridică probleme politice complicate. Care va fi raportul de forţe la viitoarele alegeri prezidenţiale ? Ce politică externă şi internă va adopta noua administraţie ?

Atît timp cît Kennedy se afla în viaţă, aproape toţi erau convinşi că el va înfrînge orice adversar. Tradiţia cere ca la viitoarele alegeri prezidenţiale, preşedintele Johnson să fie propus candidat din partea partidului democrat. Dacă el va fi, însă, sprijinit în Texas, nimeni nu garantează că şi Nordul îl va sprijini. Va reuşi el oare să asigure victoria democraţilor în lupta împotriva lui Rockefeller şi a lui Goldwater ? Nici cei mai rafinaţi experţi politici nu pot găsi răspuns la această întrebare.

Cariera politică a lui Johnson — actualmente în vîrstă de 55 de ani — a început în preajma anului 1930 cînd, influenţat de ideile lui Roosevelt, a lucrat în organizaţia de tineret a partidului democrat. In 1937 a fost ales în Camera Reprezentanţilor a Congresului S.U.A. In anii celui de al doilea război mondial a servit în aviaţia maritimă, fiind primul membru al Congresului care a intrat în rîndurile armatei active. In 1948 a devenit senator, în 1952 a fost ales lider al senatorilor democraţi, iar în 1960 — vicepreşedinte al S.U.A. După asasinarea preşedintelui Kennedy, Johnson a devenit automat preşedinte al S.U.A.

In zilele care au urmat asasinării preşedintelui, America îndoliată a primit condoleanţe din toate colţurile lumii. Emisiunile radioteleviziunii americane au fost consacrate exclusiv lui Kennedy. Toate teatrele, cinematografele şi localurile de distracţie au fost închise pînă după înmormîntare. Chiar şi scînteietorul Broadway îşi stinsese luminile, scufundîndu-se în beznă.

G. Kuznetov

40 460 Redacţia şi administraţia : Bucureşti, str. Ion Ghica, 5. Telefon 13.03.10 — TIPARUL : Combinatul Poligrafic Casa Scînteii